

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

Godina II

Broj 27

Tuzla, 15.08.1994

Cijena 1 DEM

3 KUNE

INTERVIEW: Krešimir Zubak POLOŽAJ HRVATA U TUZLI

Srpski koridor uz HVO samilost

SVETI OTAC

11. RUJNA U ZAGREBU

Vehne orijeebe u mom gjuhlihanu

Fursat koji su uhvatile neke muslimanske organizirane snage nakon kakvih takvih vojničkih uspjeha na putu prema Adriatici istrajava. Epiteti naslagani ispred jedine nam domovine služe za opravdavanje fašističkih metoda koje se u uvjetima četničkog fašizma mogu smatrati blagim. Ali da nije četnika i ustaša to bi bio fašizam parexelance. Tako ima zakon da potvratnici iz Vareša ili Kraljeve Sutjeske ne mogu u svoje domove i kada su prazni jer ima zakon po kojem mogu ući u svoje kuće godinu dana nakon rata. Nema zakona da u ta prazne kuće ne mogu ući oni koji ih nisu ni zidali ni namještali. Zakon ne važi za Busovaču. Mi smo jedinstvena i pravna država. U toj državi privatno vlasništvo je neprikosnoveno. Jeste neprikosnoveno kad se govori o iznajmljivanju kuće, veličine osrednje neumске vikendice, u koju se smješta 90 ili 100 ili 130 Muslimana usred hrvatskog sela. Uz drugi demokratski princip, jedan glas jedan čovjek, ti građani mogu u Mjesnoj zajednici Breze, u kojoj sve što ima napravili su ili kupili Hrvati rudari, mogu demokratskim glasovanjem dobiti da se mjestu promijeni ime, pa da se zove Djuhlihan, na primjer.

Medjutim, sve više i sve teže se ovakve rabote pokrivaju demokracijom. Uz okrutnu mobilizaciju, bahato provođenje zakona i sustavno uvođenje nemira u hrvatski puk sa ciljem njegovog iseljenja, vremenom, kombinacije postaju očigledne i šah pacerima. Uskoro, shvatit će to i oni u Bolonji i oni u Veronu forumu. Jedino što je pozitivno za nas jeste činjenica da je Hrvatima Kiseljaka, Ljubuša i slavnog Husina najzad iz donjih ekstremiteta stiglo u glavu, da oni mogu biti što hoće, ali kada ih rade onda su oni za njih samo Hrvati. Što meksi, to bolji. I, na kraju, dosta patetike. Te, ako odu Hrvati ići ćemo i mi. Pa oni i hoće da odete i Vi. A federacija? Zbog velike vraćine HG intervjura Zubaka u vrtu Hotela Tuzla. Za susjednim stolovima galana. - "Tiše, moli ih urednik, "Intervjuiramo predsjednika" - "Kojeg predsjednika", pitaju galamdžije. - "Alijinog predsjednika" odgovara urednik.

Aydaogly

HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA
BOSNE I HERCEGOVINE
- Općinski odbor Tuzla -

Upućeno gospodi:
mr. Selimu Bešliću,
Općinskom načelniku
i Marjanu Šimiću,
predsjedniku Općinskog vijeća Tuzla

PREMET: Ugovor sa UNHCR-om za useljenje Bošnjaka Muslimana u hrvatsko naselje Breze - MZ KISELJAK

Štovana gospodo,

Meni se u zadnjih par dana obratila velika skupina građana M.Z. Kiseljak iz hrvatskog naselja Breze, sa molbom da ih zaštitim, od, kako kažu, Vašega dogovora sa UNHCR-om, da se kroz ugovorna useljenja izbjeglih Muslimana za novac, na perfidan način izvrši etničko čišćenje Hrvata iz Breza a onda i iz drugih hrvatskih mjesta u općini Tuzla.

Pritom su mi dostavili zaključak sa Zbora građana sa imenovanim odborom i spiskom potpisanih građana M.Z. Kiseljak - Breze i izvod iz Zapisnika ratnog predsjedništva M.Z. Kiseljak, održanog 24. 7. 1994. godine, koji ste i vi dobili.

Iz pomenutih dokumenata se jasno vidi da vi niste kontaktirali mjesne lokalne vlasti u svezi sklapanja ugovora oko useljenja izbjeglih Muslimana u njihovo naselje.

Vi ste to bili dužni učiniti shodno svojim funkcijama i da nema rata i ovoga svega što on nosi sa sobom, a kamoli u ratnom stanju i političkom dnevnom okruženju koje je prisutno u našoj općini.

Imam dojam da niste dovoljno promislili kakve će posljedice izazvati ovakav čin u prvom redu između Hrvata i Bošnjaka - Muslimana, koji su i bez ovoga u velikoj mjeri zategnuti.

Hrvatska demokratska zajednica BiH, Općinski odbor Tuzla, će o ovome slučaju, shodno svojoj obvezi da zaštiti hrvatski narod na području općine Tuzla, izvestiti predsjednika HDZ-a BiH gosp. Daria Kordića i predsjednika Federacije BiH gospodina Krešimira Zubaka, koji je u posjeti Tuzli.

Uputili smo također pismo i UNHCR-u sa jasnim obrazloženjem da su napravili pogrešan korak, i da nemaju pravo, isto kao ni Vi, da u ova loša vremena čine takve stvari.

Štovano gospodo,

predlažemo Vam da u prevazilaženju ovoga problema uradite sljedeće:

1. Da odmah obustavite sve aktivnosti oko realizacije useljenja Muslimana u hrvatsko naselje Breza - Kiseljak.
2. Ubuduće za slične projekte u hrvatskim naseljima trebate se dogovoriti sa lokalnim hrvatskim vlastima i njihovim zastupnicima u općini Tuzla.
3. Smaramo, ukoliko ne ispunite ova dva prijedloga da Vi osobno stojite iza tavnih programa i da preuzimate na sebe svu odgovornost za eventualne posljedice.

Mi stojimo u obvezi da o svemu ovome obavijestimo hrvatski narod u općini Tuzla i sve građane.

S štovanjem

**PREDSEDNIK
OPĆINSKOG ODBORA
HDZ BiH - Tuzla
Ante Zvonar**

Općina Tuzla, MZ Kiseljak Zaključci sa Zbora građana održanog 4. 8. 1994. godine u Domu Ševar MZ Kiseljak

Nakon rasprava i diskusija predstavnika SO Tuzla i građana MZ Kiseljak oko prevazilaženja problema useljenja prognanih lica iz kolektivnih smještaja u naselje BREZE proizašli su sljedeći

ZAKLJUČCI

1. Da se obustavi useljavanje prognanih lica iz kolektivnog smještaja O.Š. Kiseljak u naselje Breze.
2. Da se ubuduće ne zaključuju ugovori sa kućevlasnicima iz etnički čistih naselja na području MZ Kiseljak, Breze i Poljana.
3. Da UNHCR Norveško vijeće i općina Tuzla prihvate ponudu Muslimana Bošnjaka sa područja MZ Kiseljak koji žele da im se na ovakav način izvrši adaptacija kuća i žele da prime prognana lica (a ponuda je izuzetno velik broj).
4. Da UNHCR i općina Tuzla Muslimanima Bošnjacima sa područja MZ Kiseljak, a koji su do sada bez ikakve naknade držali u svojim kućama prognana lica, izvrše saniranje i adaptaciju objekata i ponude im iste uvjete kao i licima iz točke 3. ovih zaključaka, ako i dalje žele da drže prognana lica.

5. Da u objekte u naselju Breze za koje su zaključeni ugovori i radovi pri kraju, UNHCR i općina Tuzla promijene namenu i iste upotrijebe u sanitetske, obrazovne, skladišne, ili druge humanitarne svrhe, ili sa kućevlasnicima raskinu ugovore.

Usvajanjem ovih zaključaka i prihvatanjem od strane UNHCR i opine Tuzla postiglo bi se sljedeće:

1. Ispoštovali bi se zahtjevi i zaključci Zbora građana Breza.
2. Prognanici iz kolektivnog smještaja O.Š. Kiseljak smjestili bi se u kuće svojih sunarodnika Muslimana Bošnjaka i u sredinu svojih sunarodnika na području MZ Kiseljak.
3. Broj prognanika ostaje isti na području MZ Kiseljak.
4. Muslimani Bošnjaci sa područja MZ Kiseljak, a koji su izrazili želju, da prime raseljena lica iz kolektivnog smještaja na ovakav način završili bi započetu izgradnju vlastitih kuća.
5. Oslobodila bi se škola za redovnu nastavu.

**PREDLAGAČ
ZAKLJUČAKA
Rado Pejić**

Tihi atak pod plaštom demokracije!

Pučanstvo Doknja i okolnih sela već uveliko je počelo osjećati snagu i moć nove vlasti. U protekla dva tjedna bili smo svjedoci masovnih hajki na hrvatsku mladež. O čemu se zapravo radi? Uznule ulice Doknja odjednom su postale žive. Ljudi u maskirnim uniformama jednostavno se razmle po cijelom selu, opkole sve kuće i u njih upadaju, onako bez naloga, dižu ljude iz kreveta i odmah vode u vojarnu, odnosno, na prvu crtu. Štovana gospodo, ovim putem apeliram preko našeg lista, na aktualnu sadašnju vlast da nešto poduzme dok se još poduzeti može. Hrvatski puk je lojalan ovoj vlasti i ne bježi ni od kakve mobilizacije, ali što je previše, previše je. Naime, mobilizacija ovoga područja je izvršena skoro stopostotno, što je u odnosu na broj stanovnika zaista impozantna brojka. Tako npr. zaselak Brkani dao je toliko bojovnika u redove Armije da zapravo nema ama baš ni jedne kuće u kojoj nije netko mobiliziran. Za nepovjerovati je ali istinito, da skoro svaka kuća ima po dva bojovnika, a neke i više. Mnogi od njih su ranjeni odnosno kvarili za ovu nazov demokraciju. Pa do kada tako gospodo. Do kada će jedni krv liti a drugi uživati sve blagodeti koje im pruža nova demokracija. Svjedoci smo lagodnog života tatinih sinova i njihove nazovi brige za ovu našu mladu državu. Dok mi ginemo oni se provode, pune kafice i švercuju po pijaci. Očito za njih nema racije i to za njih ne važi. Hrvatski narod, odnosno, njegova mladost morat će pod prisilom nove vlasti htjela ne htjela mijenjati svoje mjesto boravka. Ljudi polako odlaze. Odlaze ali nerado. Ostavljaju svoje domove koje su sami obranili. Odlaze sa suzama u očima. Odlazi još jedna mladost, i sa njom sve ono ovdje doživljeno. Omladino Doknja zbijmo svoje redove, budimo ustrajni. Idržiimo sve ovo što nam se nameće. Mi to možemo. To smo i pokazali. Ostanimo ovdje. Oni nas svojom demokracijom - mi njih lijepom riječju.

Pravda je spora, ali dostižna. Vrijeme će učiniti svoje. Onaj tko se zadnji smije, najslabije se smije. Zar ne gospodo. Demokracija tipa ala Čaušesku nema blistavu budućnost, dok se za hrvatsku mladež to ne može reći. Mi što smo bili, to smo i sada, a to ćemo i ostati. SIGURNO.

**Banović Marinko
V. bataljon
Druga četa, Dokanj**

KAPITUL BOSANSKIH FRANJEVACA

OSTATI VJERNI KRŠĆANSKIM PRINCIPIMA I PRIVRŽENI SEDMOSTOLJETNOJ VJERNOSTI BOSNI

Provincijski kapitul (sabor) franjevaca "Bosne Srebrene" održan je u Visokom od 27. do 30. srpnja 1994. godine. Vrlo je znakovito da je Kapitul održan u Visokom, jer je Visoko

U priopćenju, koje je Provincijski kapitul "Bosne Srebrene" (održan u Visokom od 27. 7. do 30. 7.) uputio javnosti BiH, istaknuto je da Hrvati u BiH ne mogu svoju nacionalnu samobitnost i samostojnost ostvariti getoizacijom, bježanjem i traženjem sigurnosti u nacionalnom getu.

Što to zapravo znači? To znači da Hrvati u BiH ne smiju bježati iz zajedničkih državnih, gospodarstvenih, školskih, zdravstvenih, kulturnih i drugih institucija. Hrvati Bosne i Hercegovine moraju, dakle, sudjelovati u svim institucijama koje se tiču svih državljana BiH, koje su od zajedničkog interesa za sve državljanke BiH, jer su Hrvati konstitutivni (državotvorni) narod u BiH, što znači da moraju svoju ravnopravnost ostvarivati na svim razinama života u BiH, i u svim dijelovima BiH.

Osim sudjelovanja u institucijama, koje su zajedničke svim državljanima BiH, Hrvati moraju također osnovati hrvatske institucije, u kojima će moći ostvarivati svoje specifične interese koji su bitni samo za Hrvate BiH, a ne za sve državljanke BiH. Prema tome, riječ nije o isključivosti, o ili-ili, ili samo o hrvatskim institucijama ili samo o zajedničkim institucijama BiH. Riječ je, dakle, o i-i, o ostvarivanju posebnih interesa u hrvatskim institucijama i o ostvarivanju općih interesa u zajedničkim institucijama BiH. Svoje posebne interese Hrvati u BiH mogu ostvarivati u svojim nacionalnim institucijama, a svoje opće interese u zajedničkim institucijama BiH. Legitimni su i nacionalni interesi i općeljudski interesi, jer su Hrvati BiH i jedno i drugo, i članovi hrvatskog naroda i ljudi, tj. slobodni pojedinci. I kao Hrvati i kao ljudi imaju pravo na ostvarivanje svojih interesa, tj. imaju pravo na nacionalnu i ljudsku afirmaciju.

Krajnost je getoizacija, a krajnost je i asimilacija. Getoizacijom se Hrvati BiH zatvaraju u same sebe, u svoje posebne (nacionalne) interese i tako se isključuju iz ljudske zajednice, iz zajednice čovječanstva.

Netoizacija, Asimilacija, Emigracija

Kamo vodi zatvaranje u svoje posebne interese, vidljivo je na ovim prostorima. Getoizacija je odvela bosanske Srbe u mitologiju, u mitološko mišljenje, i u obožavanje vlastite nacije, pa tako ispada da moralni principi ne vrijede za njihovu naciju. Dokle vodi to obožavanje vlastite nacije, vidljivo je i po tome što članovi Skupštine bosanskih Srba i velikodostojnici njihove Crkve govore o Bogu kao onom koji odobrava ono što srpski političari govore i rade, pa tako ispada da je srpska nacija iznad Boga.

Asimilacija je utapanje u drugu naciju, a to se utapanje događa kada naši ljudi zaborave ili potisnu svoje posebne nacionalne interese i naglašavaju samo ono što im je zajedničko s drugim ljudima, kratko rečeno, asimilacija se

stoljećima bilo sjedište franjevačke duhovnosti i središte bosanske državnosti. Kapitul je raspravljao o sljedećim temama;

1. o unutrašnjem ustrojstvu i stanju Provincije (pod radnim naslovom: Zajednica ad intra, o Zajednici, dakle, o sebi);
2. o odnosu Provincije prema vanjskom svijetu pod radnim naslovom: Zajednica ad extra, što je obznanjeno u Priopćenju javnosti, objavljenom u sredstvima informiranja;
3. o djelovanju i provincije pod radnim naslovom: DJELATNOSTI ZAJEDNICE.

Na koncu svoga rada Kapitul je donio Zaključke koji će biti smjernice djelovanja franjevaca "Bosne Srebrene" u sljedećem trogodištu. Ponovno su franjevci Bosne Srebrene na svom Kapitolu potvrdili svoju vjernost kršćanskim principima i svoju vjernost Bosni, što je obilježje njihova sedamstoljetnog djelovanja u Bosni.

događa kada naši ljudi zaborave razliku, kada zaborave ono po čemu se razlikuju od drugih ljudi. Asimilacijom se čovjek utapa u tuđu naciju i tako gubi svoju slobodu i odgovornost, prestaje biti slobodni i odgovorni pojedinac, a getoizacijom se čovjek utapa u vlastitu naciju i prestaje također biti slobodni i odgovorni pojedinac. Prema tome, i getoizacija i asimilacija vode negaciji slobode čovjeka pojedinca, vode svodenju čovjeka pojedinca na pukog člana kolektiva, vode utapanju čovjeka pojedinca u kolektiv, i u krajnjoj liniji vode u fašizam.

Kamo vodi emigracija, tj. iseljenje Hrvata iz BiH? U psihologiji imamo riječ *evazija*, koja dolazi od latinskog glagola *evado, evadere*, što znači *izaći, otići*. A *evazija* je psihički kompleks, zapravo obrambeni mehanizam kojim čovjek nastoji sačuvati svoje samopoštovanje i nadvladati vlastiti strah. A nas zanima *evazija* (iseljenje) koje se događa iz straha. Zato *evazija* (emigracija) predstavlja zapravo poraz čovjeka pojedinca, poraz njegove slobode. Čovjek koji nema hrabrosti ni snage da u svom zavičaju ostvaruje svoje posebne i svoje opće interese, svoja posebna i svoja opća prava, bježi iz svog zavičaja, pokazuje se nedostojnim svoje slobode, jasnije rečeno, nije spreman žrtvovati sa za svoju slobodu, za svoja temeljna ljudska prava. A čovjek koji nije spreman izgubiti sve radi svoje slobode, nije svoje slobode dostojan.

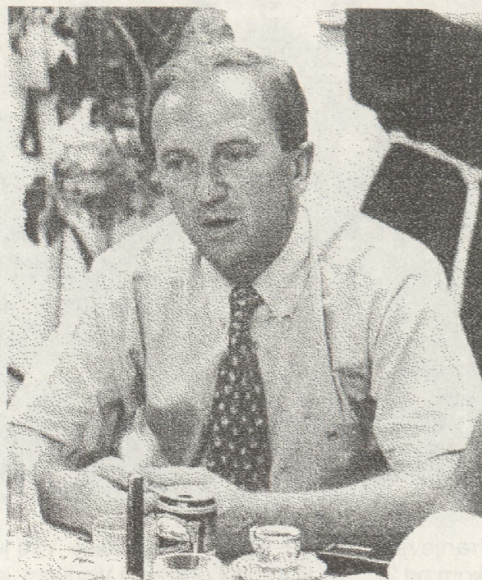
Na temelju do sada rečenog možemo ustvrditi da Hrvati u BiH ne mogu svoju nacionalnu samobitnost i samostojnost ostvariti ni getoizacijom, ni asimilacijom, ni emigracijom. Svoju nacionalnu samobitnost i samostojnost Hrvati BiH mogu ostvariti samo dijalogom s drugim ljudima i s drugim narodima. Jer dijalogom se afirmiraju uzajamne razlike, ali i ono što nam je zajedničko, tj. jedinstvo. Dijalogom se, dakle, afirmiraju razlike BiH i jedinstvo BiH. Potirati razlike znači potirati život. Htjeti sve druge ljude svesti na sebe, na svoju mjeru, znači počinuti nasilje nad životom.

Dr. fra Mile Babić

PREDSJEDNIK FEDERACIJE BiH, KREŠIMIR ZUBAK, U TUZLI

Položaj Hrvata u Tuzli

Prigodom nedavne posjete gospodina Krešimira Zubka, predsjednika Federacije BiH Tuzli svi značajniji Hrvati naše regije našli su se na okupu, kako bi predsjednika informirali o aktualnoj situaciji i položaju hrvatskog naroda u ovim krajevima. Iz niza interesantnih izlaganja izdvojili smo neke koji će na najbolji način prezentirati trenutna razmišljanja, želje i strepnje cjelokupnog hrvatskog puka. Sastanku su bili nazočni: Ante Zvonar, Zdenka Dušek, Dragan Kovačević, Mirko Vajant, Zvonimir Oroš, Anto Pranjčić, Pejo Banović, Ljubomir Aždajić, Božo Pranjčić, Ivo Andrić Lužanski, Stjepan Vilušić, Jozo Budimir, Josip Knežević

Ante Zvonar

Od samog početka rata, hrvatski narod u Tuzli svim svojim potencijalima ustao je u obranu. Petnaestoga svibnja 1992. je zvanično je započeo rat u Tuzli a desetoga svibnja 1992. je formirana prva bojna "Pro patria" 115. brigade HVO-a Zrinski. U čuvenom hrvatskom selu Drijenča, na Majevici, je obranjena Tuzla. Na to selo je ispaljeno više granata nego na cijelu sjeveroistočnu Bosnu u drugom svjetskom ratu. Tamo se je zaviorila hrvatska zastava mnogo prije nego u nekim drugim mjestima a ti momci su nosili hrvatski grb prije nego što se nosio ljljan u Tuzli. Ta bojna je bila nukleus stvaranja HVO-a i 115. brigade Zrinski. Kako su se mijenjali odnosi između hrvatskog i muslimanskog naroda u Bosni tako su i odnosi u Tuzli mijenjali se. Sve je kulminiralo naredbom Predsjedništva BiH iz Sarajeva da se 115. brigada HVO-a Zrinski ukine, odnosno preimenuje u Hrvatsku brigadu Armije BiH. Nismo imali drugoga izbora nego da uradimo ono što smo uradili ili da uđemo u sukob s Armijom BiH. Da li smo napravili dobar ili loš potez sada ne možemo prosuditi. Vidjet ćemo, kada vrijeme prođe, da li je to bilo dobro ili ne. Vjetrovi koji su puhali iz srednje Bosne doprli su i do nas. U Varešu smo sve pokušali da ne dođe do katastrofe koja se je desila sa tamošnjim pučanstvom. Ovdje

Hrvati, od samog početka agresije, nikada nisu svojim ponašanjem pokazali neke loše namjere prema većinskom muslimanskom stanovništvu jer smo smatrali da su nam ciljevi isti, što i sada smatramo. Međutim, od samoga početka osjećala se ona klica nepovjerenja prema svemu što je hrvatsko, što nosi hrvatska obilježja, što nosi samostalnost hrvatskog naroda. To smeta ovdašnjem bošnjačko-muslimanskom rukovodstvu. Mi u HDZ-u znamo što znači sloboda hrvatskog naroda u njegovoj državi i to ne moramo da objašnjavamo. Mi u Tuzli smo najbolji svjedoci ideje o unitarnoj Bosni i Hercegovini. HDZ se uvijek zalagala, a i sada se zalaže, za ostvarivanje programskih ciljeva HDZ-a Bosne i Hercegovine, da svaki Hrvat bude ravan svakome i ništa više. Da je ovo njegova država i u toj državi da bude sam svoj gospodar. Nećemo dozvoliti da Hrvatima ovdje bude gospodar bilo tko drugi. Došla je Federacija, došli ste vi na čelo Federacije. Očekujemo poboljšanje. Po meni sada je situacija, po Hrvatima, gora nego nego za vrijeme najvećih sukoba u srednjoj Bosni. Ovo što su muslimanske vlasti učinile zadnjih mjeseci, a pogotovo od potpisivanja sporazuma o Federaciji. Maltretiranja, uhićenja i progona Hrvata su nesmiljeni. Provode se bez milosti, rekao bih, planski. Posebno su se okomili na članove HDZ-a i biše bojov-

nike HVO brigade Zrinski. Osobno sam gledao rane kod ljudi koji su prebijeni bez ikakvog razloga. Nastavljeno je sa činom prisilne mobilizacije na jedan divljački, nekulturan način. Upadaju sa policijom u hrvatska sela, u kuće, vršljaju po spavaćim sobama žena, djevojaka i traže muškarce da ih vode. Netko se poziva na pravo i na zakon. Ja niti priznajem niti poštujem takav zakon. To nitko nema pravo raditi hrvatskom narodu što radi vlast u Tuzli. Mi državu i Federaciju prihvatamo samo na osnovu ravnopravnosti. Da nismo bježali od rata i da smo bili borci dokazuje i brigada koja je brojala 2.000 ljudi, odlično obavljala svoj posao i bilo nas je u vojsci daleko veći postotak nego što je naš udjel u broju stanovnika ovoga kraja. Naša su predviđanja da bez naše samostalnosti, bez eliminiranja onoga: "da te kadija tuži, i kadija ti sudi", nama Hrvatima ovdje nema opstojnosti. U općini Tuzla Hrvati u o specifičnoj situaciji jer je 60% zemlje u njihovom vlasništvu a nas je ovdje oko 27.000.

Sada imamo problem u selu Breze gdje je ugovorom općine Tuzla s nekim našim Hrvatima za velike novce namjeravano useliti više Muslimana nego što je Hrvata u tom selu. Po riječima gosp. Banovića, na naše inzistiranje, taj je problem za sada prevaziđen i odgođen. Nadamo se da ćete i vi doprinijeti da se ovi problemi što prije prevaziđu.

Zdenka Dušek

Hrvatski dom, je temeljna organizacija našeg društva i zaista nema nikakvog razumijevanja vlasti, posebno općinskih organa, za ono što radimo. Zgrada pozorišta je bivša zgrada Hrvatskog doma i mi od početka tražimo adekvatne uvjete, ako ništa, dostojne prostore za rad. Obećanja su stalna, uvijek se kaže "riješit će se". Tako da taj problem našeg Društva nikako da se riješi a nećemo ga ni riješiti ukoliko ostanu ovakvi odnosi.

Dragan Kovačević

Ovo je trenutak da se na ovim prostorima nešto ozbiljnije uradi. Što se tiče tendencija koje vladaju u političkoj sferi u stvarnom životu mislim da je gospodin Zvonar dobro rekao da je situacija sada mnogo teža nego u vrijeme sukoba u središnjoj Bosni. Izgleda to dosta nelogično, jer mi smo cijelo vrijeme rata bez rezerve sudjelovali u borbi za opstojnost hrvatskog naroda na ovim prostorima. Nismo pravili nikakve razlike: gdje je tko, što je tko, i čime se bavi, pa i time da li je u Armiji ili postrojbama HVO-a i tako dalje. Činjenica je međutim, da se objektivno danas Hrvat ne može zadržati u postrojbama Armije i da imamo proces iseljavanja veći usprkos tome što da je Ustav Federacije usvojen te da imamo kontinuirane organe Federacije. O tome bi se moglo šire govoriti ali to što se dešava moglo bi se potkrijepiti i nekim konkretnim primjerima, ali nismo u mogućnosti to učiniti zbog vremena. Nadam se da ćemo imati priliku da to sve prezentiramo, ali što se tiče Armije treba reći da je ovdje ugledni časnik Korpusa, gospodin Pranjčić uklonjen sa mjesta "sigurnjaka". Trenutno ovo sa prisilnim mobiliziranjem dovoljno govori da mi imamo ogroman odliv vojno-sposobnih mladića sa ovog područja i čitavih obitelji, i danas, u selima, zaključane kuće i domove u kojima nema nikoga. Što se tiče stanja mogu reći da je vaše prisustvo i prisustvo organa Federacije na ovim prostorima neophodno jer mi naprosto danas nemamo niti jedne poluge u sustavu vlasti koja garantira bilo kakvu sigurnost Hrvatima na ovom prostoru. Od policije pa do običnog radnog mjesta. Podnijeli smo veliki teret i zbilja je ovaj narod je potvrdio da je spreman

mного toga žrtvovati da bi ostao na ovim prostorima. I na kraju, ovdje se shvata da okružnu vlast treba samo pretvoriti u kantonalnu i da političko rukovodstvo Bošnjaka na ovim prostorima bude jedina politička snaga, drugi se i ne pominju. Pod hitno treba definirati što je to što mi po Ustavu Federacije u pogledu vlasti moramo ostvarivati. Mi trebamo pomoć i ne odustajemo od nove društveno-političke zajednice na ovim prostorima u kojoj će biti i hrvatske vlasti na razini kantona. Zaštita osnovnih građanskih prava je neophodna kao i prisustvo vaše i organa Federacije, jer ćemo inače ostati bez Hrvata na ovim prostorima.

Krešimir Zubak

Da vam ne oduzimam puno vremena, zaista smo dosta korisnih informacija za aktualni trenutak na ovim prostorima čuli. Ono što je rečeno za 115. je bilo za jedno kritično vrijeme i u onom trenutku kako smo ga mi osjetili na obostranu korist mira na ovim prostorima. Iz čega bih ja mogao da izvučem jedan zaključak da je ovaj kraj bio pod manjom paskom republičke vlasti jer je izgledalo da je ovdje "mir u kući" što je najviše bila zasluga hrvatskog puka. Mi bi sada trebali učiniti mnogo više. Mi smo se dogovarali u okviru ove zajednice, o jedinstvu hrvatskog naroda kroz različitosti. Riječ je ovdje o raznolikostima stranaka. Čini mi se da je u općinskom parlamentu bilo svega oko 5 posto Hrvata iz HDZ-a po zadnjem izborom rezultatu. Ako sada prevladamo ono izjašnjavanje Jugoslaveni, reformisti, mislim da dolazimo do brojke 28, tako da je to značajna snaga u Parlamentu. Na zadnjem općinskom Parlamentu smo čak imali opasku predsjednika Kluba poslanika SDA da nacionalni sastav Parlamenta ne odgovara trenutnoj situaciji na terenu.

Ljubomir Aždajić

Kad je počelo oslobađanje onda su se Hrvati počeli organizirati prilično efikasno, ali mekano. Većinski narod, Muslimani tada je u okviru svog Kongresa muslimanskih intelektualaca, napravio jedan program koji je bio profašistički po mom mišljenju. Predlagao sam, pošto smo manjina, napravimo i mi malo oštrij program. Međutim, moramo priznati da tada nismo mogli skupiti Hrvate koji bi napravili takav malo oštrij program. Sada je krajnje vrijeme da se napravi taj oštrij program, da se Hrvati prestanu plašiti, i da znaju što je što ovdje. Mislim da

ima jako mnogo grešaka među nama Hrvatima. Trebali bi biti čvršći i organiziraniji. Da budemo organizirani ne kao općina manjine. Da imamo dobre odvjetnike, dobre političke predstavnike koji će se boriti za Hrvate ovdje. Sada smo u tome gospodine Zubak pomalo izgubili korak i ako nas vi ne pogurate, malo više, teško će iz amorfni Hrvata ovdje postati neki kristaličan.

Ivo Andrić Lužanski

Čast mi je razgovarati sa gospodinom predsjednikom čiji je dolazak veliko ohrabrenje za hrvatski puk na ovim prostorima i nadam se da će informacije koje bude prikupio na terenu, u razgovoru s ljudima, dobiti svoje pravo mjesto u Federaciji Bosne i Hercegovine, kao i u hrvatskoj republici Herceg-Bosni. Mi smo se na samom početku rata u Bosni i Hercegovini uspjeli organizirati kroz institucije koje je tada hrvatski narod imao: HDZ i HVO, koje su bile jamac sigurnosti Hrvata na ovim prostorima. Uspjeli smo stvoriti i Hrvatski dom i Hrvatsko športsko društvo Zrinski i još niz institucija hrvatskoga naroda. Naš moto je bio - Svoj na svome, daleko prije nego što je izašao na plakat 3. sabora HDZ-a, jer istinski, naša borba je bila za svoj dom, za svakog pojedinca i svaku osobu,

za svaku hrvatsku kuću, za svako hrvatsko dvorište. U tome smo dobrim dijelom uspjeli zahvaljujući hrvatskom jedinstvu koje je još uvijek veliko na ovim prostorima a i sami možete vidjeti da skupa sjede Hrvati iz HDZ-a, SDP-a, reformista sa čak i nestranački Hrvati. Situacija u kojoj se trenutno nalazimo je po mojoj ocjeni daleko ozbiljnija nego u vrijeme najvećih sukoba u središnjoj Bosni. Vi ste danas rekli gospodine Predsjedniče, i informacije su točne, da je bilo života između Muslimana i Hrvata na ovim prostorima. Međutim iz dana u dan ti odnosi se narušavaju. Narušavaju se iz više razloga, ja

ću ih pokušati nabrojati. Najveći problem je ukidanje 115. brigade Zrinski. Time je hrvatski puk izgubio svoju sigurnost zaštite i Hrvata i hrvatskih prostora, izgubili smo kontrolu nad ljudstvom. Ja sam prije par dana boravio u 108-oj. koja fanstastično kontrolira odlazak svojih ljudi sa tog prostora, kontrolira popunu brigade i mobiliziranje ljudi na svom prostoru.

Kod običnih ljudi često se može čuti - pa neka idu Hrvati sa zapamtiti. Jedan od dodatnih ovih prostora. Ja sam protiv odlaska Hrvata sa ovih prostora, jer što bi bilo na prostoru Drijenče kad bi zapovjedništvo bojne dopustilo odlazak Hrvata. Ti prostori nikada više ne bi bili hrvatski. Uvijek ću se zalagati da Hrvati

te Hrvatske Republike Herceg-Bosne i Republike Hrvatske raditi na povratku Hrvata. Da bi radili na povratu Hrvata, prije svega, moramo im osigurati egzistenciju i osobnu sigurnost ljudi i imovine. Mobilizacija je po mom osobnom mišljenju bila kap koja je prevršila čašu. Također je mnogo utjecalo na formiranje naše svijesti zatvorenost od petnaest mjeseci,

glad koju Hrvati a ni ostali nisu zapamtiti. Jedan od dodatnih trenutaka u svom ovom stanju je tuzlanska vlast. Ja nemam ništa osobno protiv gospodina Bešliagića, ali imam protiv Hrvata koji sudjeluju u tuzlanskoj vlasti, kao i protiv onih Hrvata koji rade protivno hrvatskom interesu. Plašim se da smo izgubili neke niti iz svojih ruku ali još uvijek možemo staviti pod kontrolu i svoje prostore i politiku, naravno uz pomoć onih na koje smo se oslanjali za ovoga rata. Čini mi se da su Hrvati na ovim prostorima, ovakvi kakvi jesu, sa ukidanjem 115. brigade shvatili da je rat za njih završen. Da bi smo sudjelovali aktivno u donošenju odluka u vlasti, makar to bila, kako gospodin Aždajić kaže, sadaka vlast, ipak smo tu, ipak se naš glas čuje i ide dalje. Moramo se aktivno uključiti u obranu ne suverene i jedinstvene, onakve i ovakve, nego u obranu svojih prostora i svojih domova. Imamo mogućnost sada i za uključanje u 108. brigadu HVO Brčko, a već postoje ideje o formiranju domobranske postrojbe ovdje. Za to trebati pomoć ministra obrane i načelnika stožera ali o tome ćemo još razgovarati. Od vas tražim pomoć HR HB u ovom prostoru. Mislim da se ta moja crna prognoza i obistinila. Mi moramo uz pomoć Vlade i Federacije Bosne i Hercegovine

pomoć rubnim područjima na kojima žive Hrvati, a Hrvatska zajednica Soli je jedna od takvih regija.

Josip Knežević, zapovjednik bojne Drijenča

Trenutno naša bojna broji 335 ljudi od toga 26 Muslimana ostalo su Hrvati. Mi smo ostali da sačuvamo taj naš prostor jer od početka držimo pozicije prema agresoru i nismo dozvolili da se rasformiramo prestankom rada 115. Problema sa iseljavanjem nemamo. Ne dozvoljavamo vojno-sposobnim ljudima da odlaze i civilno stanovništvo odlazi samo nakratko u posjete. Tako da se nije desilo u posljednje dvije godine da je netko otišao a da se nije vratio a imamo i one koji su otišli prije dvije godine pa se sada vraćaju. Tako da nam je bojna sve punija i punija. Isto tako, kao što je rekao gospodin Lužanski smatram da bi se trebala ustrojiti naša pukovnija. Mislim da bi se još mnogo ljudi moglo vratiti.

Krešimir Zubak

Jesmo li došli ovdje da se žalimo jedni na druge ili da vidimo što nam je činiti u situaciji u kojoj se sada nalazimo. Informacije koje sam imao i one koje ste mi vi ovdje rekli govore o tome da ste vi sasvim dobro organizirani, da imate i kadrova i potencijala da svoje interese i ciljeve realizirate u sklopu Ustava i Federacije. Sve mi ovo liči na neko opijelo nama Hrvatima. Mislim da sam dobro rekao, opijelo. Često sam se pitao, javno, gospodo jesmo li mi Hrvati, ovakvi kakvi se osjećamo, dio zapadne civilizacije. Ako jesmo onda smo kulturniji i obrazovaniji, dakle sposobniji da realiziramo svoje ciljeve i da se uhvatimo u koštac sa okolnostima u kojima se nalazimo. Nije ovo prvi put da si postavljamo pitanje jesmo li mi zaista sposobni. Mislim da jesmo, samo nemamo samopouzdanja pa posumnjamo u sebe. Svugdje gdje dođem ista slika. Ako ne bude tako i tako neće biti Hrvata. Ovakve iste komentare čujem i u Kiseljaku i Kreševu gdje smo mi većina. Vratimo se sada na ovo radi čega sam došao. Kroz formu mobilizacije na ovim prostorima vrši se na jedan perfidan način pritisak na Hrvate da napuste ovaj prostor. Takav oblik je prisutan i u Zenici. Hrvati se mobiliziraju, odvoje, dobivaju ponižavajuće poslove i odlaze na teritorije koje kontroliraju Hrvati. Gospodo mi smo sami sebi dali zadatke kao što smo to rekli na 3. saboru HDZ-a da ostanemo svoji na svom. Kako dakle u ovim prilikama ostati svoj na svome, sačuvati dos-

tojanstveno, i realizirati svoja prava i interese kad vidimo da nam oni s kojima nam je živjeti poduzimaju sve ono što mi nismo očekivali da će poduzeti nakon potpisivanja Washingtonskih sporazuma. Ja sam došao, i zbog toga jer je ovdje po Hrvate bilo najmanje loših posljedica u odnosu na druga područja. Vi znate da je u središnjoj Bosni i Hercegovini bilo žestokih sukoba Hrvata i Muslimana te smo tamo imali strahovite posljedice. Osam tisuća poginulih, ranjenih mnogo više. Neka su nam područja potpuno etnički očišćena i veliko je pitanje hoćemo li se ikada tamo vratiti. Ja ipak mislim da ste vi ovdje puno bolje prošli nego mnogi drugi Hrvati. Ja sam došao

sa gosp. Ejubom Ganićem, ovdje gdje je bilo najmanje sukoba Hrvata i Muslimana Bošnjaka, pokušati održati sadašnje stanje i učiniti jedan korak dalje u implementaciji Ustava Federacije. Štira ćemo posjetiti Zenicu, Žepče i Usoru gdje se u posljednje vrijeme također dešavaju stvari koje ozbiljno dovode u sumnju implementaciju Ustava. Je li to spontano ili je to dirigrirano ili je pak osmišljeno negdje na trećoj strani to je teško utvrditi. Ali ukoliko bi dozvolili da se poremete odnosi na ovim područjima onda bi se pokazalo da ni na njima ne možemo provesti i suživot bi se doveo u pitanje. Informacije, koje smo prikupili, daju nam za pravo da ustvrdimo da se može zadržati ovakvo stanje i činiti korak naprijed. Mi moramo biti sigurni u jedno da je ovo što se naziva Washingtonskim sporazumima, nacionalna politika Hrvata, u Hrvatskoj i Hrvata u Bosni i Hercegovini, kao i u dijaspori, i to je politička platforma na kojoj smo mi osigurali najviši stupanj političkog jedinstva Hrvata. Kad je riječ o Bosni i Hercegovini na ovoj platformi smo osigurali da se zaštite interesi Hrvata, ne samo na onim prostorima gdje smo većina, nego i tamo gdje smo manjina. Otpora prema ovim sporazumima bilo je u nekim redovima hrvatskog naroda, pa i

u okviru političkih struktura i to ne trebamo kriti. Javno kažem da to nisu marginalne skupine i marginalni pojedinci i zbog toga sam ja istupio na Saboru onako kako sam nastupio. Poslije toga smo imali jedan kontakt na Brijunima gdje je i po treći put rečeno iz usta onoga kojeg mi smatramo u ovom trenutku politički kompetentnim da ima sva prava da zastupa implementaciju Federacije i predstavlja hrvatski narod u cjelini, predsjednika Tuđmana, a ja sam dva puta tražio od predsjednika da on izravno kaže, a ne da ja prenosim, što je zvanična politika. Očigledno da to nekima nije bilo dovoljno pa je trebalo i treći puta. Zbog toga je došlo do sastanka na Brijunima

gdje je konačno još jedanput rečeno da je ovo što mi nazivamo Washingtonskim sporazumom zvanična službena politika Hrvata. Tu nema nikakve dvojbe niti sumnje da se to mora realizirati i da je naš interes da se Hrvati vrte na ona područja, tamo gdje su živjeli stoljećima. Nitko ne smije javno propagirati da ljudi odlaze sa nekih područja i da se iseljavaju, to nije službena politika Hrvata. Drugo je pitanje hoćemo li mi to moći i ostvariti. Zbog toga je vrlo značajno bez obzira što se mi dijelimo u političkom smislu na reformiste, SDP i ne znam već koje, moramo svugdje osigurati minimum jedinstva i to nam mora biti glavna zapovijed jer moramo naći minimum zajedništva i na najnižoj i na najvišoj razini da bi smo mogli samo tako osigurati svoja prava. Nećemo se vraćati u prošlost. Mi imamo uvjerenja od onih osoba koje su se dokazale kao naši prijatelji da je ovo put kojim trebamo ići i ako ga se budemo držali da ćemo u budućnosti imati potporu. Oni znaju s kojim se mi problemima suočavamo. Dakle imamo garancije i uvjerenja da će doći puno povoljniji period. Svijet je nedvosmisleno rekao da neće tolerirati formiranje državne zajednice Muslimana. Nama je rečeno da je to naš teret i da ga moramo preuzeti na svoja leđa i njih uvestu u Europu. Kako će taj

proces dalje ići teško je reći ali minimum jeste ova Federacija i taj dio će ući kroz konfederaciju u zapadnu sferu. Mora se dakle polaziti od toga jer će u tom smislu biti otpora i za očekivati je da će se taj proces tako i realizirati. Kada je riječ o nama treba reći da ćemo imati dosta problema jer će se vjerojatno dovesti u pitanje cjelovitost Bosne.

Vi dobro prosudite što treba činiti i što je najbolje rješenje za hrvatski narod. Formirajte jedno tijelo ključnih osoba koje će napraviti jedan gospodarsveni projekat koji će se moći ostvariti. Nemojte računati na veliku pomoć iz Hrvatske ili svijeta. Stvorite svoju općinu, u tome vas nitko ne može spriječiti. Vi ovdje na lokalnoj razini to možete, da ta općina može funkcionirati i da živi. Nemojte biti panični i skeptični u svojim procjenama, češće sastančite, radite kroz legalne i novoformirane institucije jer ratom i borbom sa Muslimanima svoja prava nećemo moći ostvariti. Činjenica je, da na razini Federacije, bošnjačko-muslimanski lideri pokušavaju rekonstruirati Bosnu i Hercegovinu na način kako je ona do sada funkcionirala. Imamo dvije varijante. Ili ćemo ući u igru s njima sa svim svojim znanjem i sposobnostima ili ćemo se povući i izgubiti još par posto teritorija. Nema povlačenja pa makar znali i unaprijed da će se oni koristiti i nefer sredstvima. Ovakvim načinom kako smo mi do sada postupali, doći dva-tri dana u Sarajevo pa otići, posao nećemo napraviti. Mi moramo otići tamo i tamo biti. Sarajevo jeste glavni grad i mi smo za njega zainteresirani. Ništa više osim moralne potpore i podrške vam ne mogu dati i ne znam da li sam odgovorio na sva vaša pitanja. Nema povlačenja, mora se raditi i nemojte tražiti puno od mene. Teret morate preuzeti na sebe, morate biti samoinicijativni, morate doći sa prijedlozima koje ćete sami provoditi. Ja neću da vas razočaram ali federacija još nije profunkcionirala. Kada se donesu propisi koji će regulirati kantonalni ustroj, dakle veležupe, tada će biti moguća realizacija i ovih vaših lokalnih zahtjeva u okviru Usore, Žepča, Brčkog to je ušlo u politička dokumenta. Ukoliko bude problema oko podjele vlasti na lokalnoj i najvišoj razini mi ćemo tražiti arbitre, a to je onaj tko je bio kum. Čak i ako oni presude na našu štetu mi ćemo se tome pokoriti, ali ja sam siguran da oni nikada neće tako arbitrirati na temelju donešenog Ustava.

Priredili: A. Lj. i Z. S.

BLAGDAN VELIKE GOSPE

ŠTOVANJE BLAŽENE DJEVICE MARIJE

Crkva Blažene Djevice Marije u Breškama

**Rajska Djevo, kraljice Hrvata
Naša Majko, naša zoro zlata...**

U svim evanđelskim tekstovima Marija je u prvom redu Isusova majka. To je njezino vrhunsko dostojanstvo i čast, u tom je sadržana sva njena uloga u povijesti spasenja. Kršćani je iz štovanja zovu Blažena Djevica Marija i iskazuju joj posebnu počast. U molitvama je zazivamo kao Isusovu i našu majku.

Tijekom crkvene godine slavimo i blagdane Blažene Djevice Marije. Blažena Djevica Marija bila je po Božjem naumu nerazdruživa suradnica svome Sinu Isusu Kristu u njegovu djelu spasenja. Zato je bila uključena u slavljenje otajstva Kristova spasiteljskog djela: u Božićnom otajstvu kao Bogorodica, u vazmenom kao supatnica s Kristom, ali i dionica slave po uznesenju na nebo. Zbog ove posebne zadaće u Božjem djelu spasenja pripada

Mariji posebno štovanje, koje joj Crkva od početka iskazuje. Tijekom povijesti nastali su mnogi blagdani posvećeni Mariji. Tako se nalaze u kalendaru Crkve ovi: Tri svetkovine: Svetkovina Svete Bogorodice Marije (1. siječanj), Uznesenje Blažene Djevice Marije ili Velika Gospa (15. kolovoza), Bezgrešno začeće Blažene Djevice Marije (8. prosinac).

Dva blagdana: Rođenje Blažene Djevice Marije ili Mala Gospa (8. rujna), Pohodjenje Blažene Djevice Marije (31. svibnja), te još četiri obavezna i četiri neobavezna spomendana.

Marijina svetišta

Naš narod je Mariji u čast podigao mnoge crkve - svetišta, kamo vjernici rado hodočaste, osobito na Marijine blagdane. Među najveća svetišta spadaju: Marija Bistrica (Uznesenje Blažene Djevice Marije) - glasovito svenarodno hrvatsko

Orebić, Krasno, Letnica i mnoga, mnoga druga.

U našim krajevima štuje se Blažena Djevica Marija od davnina, s pojavom kršćanske vjere u našem narodu. Podignute su mnoge crkve u čast Mariji. Spomenimo crkvicu svete Marije u Zvorniku iz XIV. stoljeće, te iz XV. stoljeća u Srebrenici, Gradovrh iz XVI. stoljeća, Lipnica, Breške. Štovanje Marije u ovim krajevima potječe iz Zvornika. Čudesni Bogorodični lik prenosi se iz Zvornika u Gradovrh, pa u Bač. Činjenica da je cijeli Franjevački samostan i puk odselio 1688. iz Gradovrha u Bač i da su sa sobom ponijeli čudotvornu sliku Blažene Djevice Marije od Gradovrha. Stoljećima stoji u Franjevačkom samostanu u Baču milosni lik Bogorodice, zvane RADOSNA GOSPA. Taj milosni lik Gospe na poseban način je povezo Tuzlu sa Bačom.

Podignute crkve u našoj bližoj okolini u čast Marije: Breške, (Velika Gospa), Bijeljina, Dubrave, Krepšić, Poljaci, Ullice, Čardak, Garevac, Modriča, Svilaj, Tramošnica, Bok, Tišina, Tolisa i dr.

Tako eto vjekovno štovanje Isusove i naše majke u različitim razdobljima, poprima različite oblike, ali vjera naroda u njezin zagovor i njezina majčinska skrb od Kane Galilejske kroz svu povijest do naših dana, ne prestaje nego uvijek iznova oživljava i cvate. Naš narod najčešće hodočasti u Marijina svetišta tijekom godine, jer Marija je prva i najveća vjernica, naša majka.

Pripremio: J. N.

PAPA 11. RUJNA U ZAGREBU

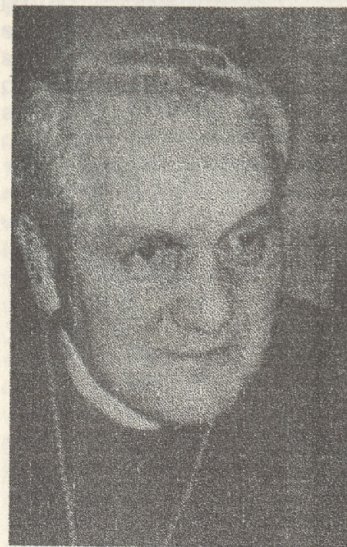
Dolazak Svetoga Oca Pape Ivana Pavla II. u Hrvatsku sve je izvjesniji. Dobro obaviješteni crkveni krugovi bliski vatikanskim izvorima informiranja već desetak dana barataju "provjerenim" informacijama o gotovo stopostotnom Papinu posjetu Hrvatskoj. I dok se donedavno govorilo da će Papa Hrvatsku posjetiti u rujnu, sada se već u javnosti izlazi s datumima toga posjeta. Dan Papinog dolaska prvi je javno iznio pomoćni biskup zagrebački Marko Culej, u Mariji Bistrici na otvaranju radova obnove marijabistričkog svetišta, no brzo je povukao javno izrečenu riječ, tvrdeći da je najava dolaska 10. rujna bila tek "radna hipoteza". Međutim, nedugo nakon njegove izjave na posljednjoj sjednici Odbora za marketing i financije Društva za obnovu hrvatskog nacionalnog svetišta u Mariji Bistrici izašlo se s 99-posto točnim datumima - 11. i 12. rujna 1994. Prvoga bi dana prema tim navodima bio u Zagrebu, točnije, na hipodromu, a drugoga dana u Mariji Bistrici.

Suradujte u svom listu

Hrvatski Glasnik

SVJEDOCI / Dr. Franjo KOMARICA biskup banjolučki, o sudbini Hrvata u

JELI SMO KRUH OD SJEMENA

Dr. Franjo Komarica katolički biskup u Banjoj Luci, u zadnje četiri ratne godine održao je sprovede mnogim ubijenim vjernicima. Progna mu je trećina od 69.000 vjernika koji su živjeli na okupiranom području. U tihom "etičkom čišćenju", srušeno mu je oko 50 posto crkava. Ali, ta tragedija kao da se ne događa za hrvatsku i svjetsku javnost jer o tome ne izvještavaju u dovoljnoj mjeri ni hrvatski ni svjetski mediji. I ovaj put kao da se potvrđuje stara максима da se ono što se nije pojavilo na televiziji - nije ni dogodilo!

Tko je taj katolički biskup u Karadžićevom bosanskom vilajetu? "Čovjek, pa tek onda ostalo - naglašava Komarica - Hrvat i katolik. Nemam se pravo stidjeti što sam Hrvat i katolik, ali smatram svojom obvezom da budem u prvome redu čovjek! Ako sam čovjek, onda ću proslaviti i hrvatstvo i katoličanstvo!

• **Što je Vama činiti pod tim imperativima?**

Na temelju vjere pokušavam i u ovo zlo i zbrkano vrijeme, vrijeme teških izazova, učiniti što podnošljivijim život ljudima moje biskupije.

Neponovljive četiri godine

• **Rekli ste da Vi nećete stati na čelo egzodusa?**

Mogao sam otići na kraj svijeta. Primili bi me ljudi kao čovjeka, kao kršćanina, ali mi ne pada

Tko to danas u Europi može osporiti pravo ljudi da žive u svome zavičaju, na svome privatnom vlasništvu, u svome domu? Zar nemamo pravo očekivati da se naša prava zaštite? Posebno nas boli da bi takvu nepravdu i zločin mogle blagosloviti Hrvatska ili predstavnici Hrvata u BiH - Kod gospodina predsjednika Tuđmana uvijek sam nailazio na otvorene uši, ali nisam uvijek iza toga imao adekvatne rezultate - Zašto se srpska vlast nikada ne distancira od zločina? Ja poštujem vlast, ali se ona mora dokazati, da je uistinu vlast koja mora zaštititi pravnu sigurnost svih ljudi

napamet, nikad mi nije palo na pamet da bih otišao iz Banje Luke. Rođeni sam Banjolučanin, a tamo sam posvećen za biskupa pa sam ušao u zajednicu Crkve koja je na poseban način svjedokom neuništivosti Božjeg sjemena.

• **Ali broj katolika je iz stoljeća u stoljeće sve manji u Vašoj biskupiji, a u zadnje vrijeme iz dana u dan.**

Doista, katolika je u Banjoj Luci bilo mnogo. Kad pogledate kartu prije dolaska Turaka, vide se brojni samostani i župe Banjolučke biskupije. Bili smo većina, a danas smo manjina. Treba znati da je veći dio Biskupije od Ukrajine do Une pripadao kroz duga stoljeća Zagrebačkoj nadbiskupiji; zapravo sve do uspostave Bosanskoga vikarijata 1735. godine.

• **Ove četiri ratne godine bili ste u Banjoj Luci. Prema mnogim izvorima međunarodnih humanitarnih organizacija, da ne spominjemo hrvatske izvore, to je "krvavi vilajet ratnoga zločinca Radovana Karadžića". Kako je bilo biti katolički biskup u Banjoj Luci?**

Jedinstveno! Neponovljivo! Rekao bih još - veličanstveno!

• **Bez obzira na okruženje?**

Baš unatoč mržnji okruženja!

• **Zašto Banjolučka biskupija odumire u medijskoj tišini?**

Imam i ja takav dojam. To su potvrdili i razgovori s ljudima koji su me posjećivali. Pitam se: jesmo li mi manje vrijedni ljudi?

Drama naše biskupije očito nije vizualno atraktivna za televizijske kompanije. Tamo gdje imate kapilaran, perfidan način gaženja ljudskog dostojanstva - koje samo davno može smisliti - tamo kamere ne snimaju. Gaženje ljudskih prava izaziva manje pozornosti svjetskih medija nego gaženje životinjskih prava u njihovim metropolama.

• **Tko Vam gazi temeljna ljudska prava; možete li nam otvoreno reći?**

U prvom redu svjetski moćnici! Masmediji su također ona svjetska sila koja bi morala štiti ljude u svim dijelovima svijeta. Moć je medija da animiraju svjetsku javnost, ako pak oni to ne čine, onda su vlade ravnodušne. Doista, moja generacija je u srcu Europe pogazila ono najvrednije što ima - čovjekovo dostojanstvo koje čini: pravo na život, na zavičaj, slobodu...

• **Ako su vas zaboravili europski i svjetski moćnici i njihovi mediji, jeste li imali osjećaj, kroz ove četiri godine, da Vas je pomalo zaboravila Hrvatska, njezini mediji i moćnici?**

Pa u Vašemu pitanju jest dio odgovora! Ali vi to kažete - pomalo! Zar je stvarno to Vaše uvjerenje da je samo pomalo!? Naše je uvjerenje potpuno! Tko je o Banjoj Luci pisao i kako često pisao? Ne smijem grijehiti dušu jer nemam punih informacija, ali na osnovu onog što mi je poznato, u potpunoj smo medijskoj izolaciji.

Pišu:
Drago PILSEL
Branko MADUNIĆ

• **U posljednje vrijeme se počelo nešto pisati o Vašoj biskupiji.**

Ali mi ne trpimo od jučer. Kad su bili glavni pogromi, gotovo nije bilo nigdje riječi o nama. Mi smo slali vijesti i sad se pitam: zašto to nije nigdje plasirano? Osobno sam na samome političkom vrhu apelirao da se sjetite naše sudbine. Pitao sam: zar mi za vas nismo ljudi, zar nismo katolici, zar nismo Hrvati?

• **Sjećamo se televizijskog izvješća o Vašemu posjetu, zajedno s drugim BiH biskupima, hrvatskome predsjedniku dr. Tuđmanu. Dakle, i Hrvatska i vodstvo BiH Hrvata znaju za vaše probleme, pa se postavlja pitanje u čemu je problem.**

Ne mogu reći točno u čemu je problem, ali vidim da je problem očit u rezultatima. Jedno se kaže, a drugo se radi, i u to sam se uvjerio. No, ja moram reći da sam kod gospodina predsjednika uvijek nailazio na otvorene uši, ali nisam uvijek iza toga imao adekvatne rezultate. On je znao za naše probleme i njemu je jasno da nas treba više zaštititi. Ne mogu isto tako reći da se ništa nije radilo, ali, recimo, Caritas je mogao i bolje raditi. Mi smo nailazili u Zagrebu na benovolentnost u mnogim stvarima.

• **Što ste zapravo prvi put od predsjednika RH tražili?**

Došao sam tražiti sjeme. Premda sam imao sjeme osigurano od austrijskog Caritasa, ja sam htio sjeme baš iz Hrvatske. Tada se nije ni pomišljalo na sjeme. Kakvo sjeme? Treba izvući sve ljude, govorilo se. Gospodinu predsjedniku sam rekao da on kao povjesničar znade da je bilo vremena kad je na čelu kolone prognanika katolika iz Bosne išao biskup. Ja sam sada došao kao predstavnik toga jadrnog puka katoličkog, ali nisam došao na čelu, već sam došao k Vama da njima dolje donesem sjemena da bi mogli imati kruha s njiva svojih pradedova. Došao sam po sjeme, gospodine predsjedniče, došao sam po nadu! Da znadete,

najraseljenijoj europskoj biskupiji

KOJE MI JE TUĐMAN DAO

gospodine predsjedniče, ja imam osigurano sjeme, ali neću njihovo sjeme. Ovo su vremena povijesna i Vi živite povijesno vrijeme svjesno; ja hoću sjeme kao simbol, da pokazete da se Hrvatska brine za svakoga Hrvata.

• **Jeste li dobili sjeme?**

Jesam. Predsjednik mi je rekao: Hvala Vam, biskupe, što ste došli kod mene i dobit ćete sjeme. Neizmerno sam mu zahvalan, kao i moji vjernici na tome.

• **Je li bilo kruha od toga sjemena?**

Bilo je kruha... Mi smo tada uistinu učinili presudan korak kad smo po nečijim računicama tada morali završiti kao cijela Posavina i kao drugi krajevi s više hrvatskoga stanovništva. Mi smo tada zaustavili takve račune i obračune i pokazali da smo kadri živjeti u miroljubivosti s našim susjedima i njima davati komad od našega kruha za koji smo sami zasijali, uzorali i ispekli ga. To činimo i danas. Pokazali smo i našim sunarodnjacima u Zagrebu i svugdje da mi u Zagrebu ništa nismo izgubili. Ovdje dolje smo mi sve izgubili ako odozdo odemo. Čovjek ima samo jedan zavičaj. I kao katolici i kao Hrvati mi imamo pravo ostati dolje gdje smo ponikli.

• **Jedan Vaš svećenik je nedavno ustvrdio da nije bio jasnih političkih signala iz Zagreba: ostati ili otići?**

Da. Nije bilo jasnih stanovišta.

• **Pa ipak međunarodne organizacije za ljudska prava izvješćuju o zlostavljanju katolika i muslimana u Banjoj Luci?**

Evo, jedan slučaj koji se dogodio prije nekoliko dana na periferiji Banje Luke. Nepoznati uniformirani ljudi napali su dvoje starijih ljudi u njihovoj kući noću. Strahovito su ih tukli. Grijali su nož na peći i pekli kožu starcu. Starcu su gurali puščanu cijev u usta. Staricu su počeli klati. Nisu je zaklali ali je ostala duboka rana od noža. Na kraju su ih opljačkali. Starica je plačući pričala treći dan nakon toga slučaja. I nije mi žao proći to sve, ali najžalnije je meni što su oni mog Isusa i krunicu bacili u peć i rekli - eto ti sad pa se moli svom Isusu". Na kraju se jedan od razbojnika vratio i zaprijetio starici: "Nemoj me proklinjati!" Ona mu je odgovorila: "Neću te, sinko, proklinjati, neka ti Bog oprost, ja ću se moliti za tebe." Ona nije studirala teologiju nije išla ni na vjeronauk puno, ali ona nema u sebi mržnje i želje za osvetom. To su za mene istinski velikani katolički! To je za neke suluda ideja, a za nas katolike zapovijed. "Tko želi biti moj učenik - neka ljubi neprijatelja. Neka čini dobro onima koji ga mrze." To se kod nas nebrojeno puta ostvarilo. Koliko god sam svjedok razorne moći zloduha koji ruši bez ica-

• **Kakva je bila s Vašeg stanovišta, briga gospodina Bobana i njegove garniture dok je bio u vodstvu bh. Hrvata?**

Prema sudbini Hrvata u Bosni ta politika je bila neprincipijelna i nekonzistentna. Ja nisam političar i ne mogu govoriti što je trebalo biti i kako je trebalo biti ne želim biti samo kritizer. Međutim, neke poteze koji su utjecali na našu sudbinu naprosto ne mogu razumjeti. Mi ne možemo prihvatiti da se o nama odlučuje kao o krumpirima. Sve što nam se događalo, kroz našu tragediju u Bosni, pokazalo je da se nije svakome baviti politikom.

• **Mislite li Vi da možete dolje ostati i opstati?**

- Ja moram moći dolje ostati. Doduše, ja to govorim kao biskup, dakle ne kao politički predstavnik. Naši politički predstavnici, nažalost uglavnom su pobjegli jer su morali a oni koji su ostali potpuno su nemoćni.

• **Kažu da je dolje u banjolučkome kraju pravi pakao?**

Ne možete reći da je pakao, jer u paklu se ne slavi Bog. U paklu se ne voli, a svega toga ima kod nas. Zahvaljujući ponajviše snazi duha Božjega koji je dolje stvarno na djelu. Mi imamo prave novovjeke mučenike za koje će Crkva jednoga dana postaviti pitanja njihove kanonizacije.

• **Kako se drže obični vjernici?**

- Mi pred cijeli svijet možemo stati vedra čela jer naši vjernici nisu uprljali obraz ni svome narodu hrvatskome ni Katoličkoj crkvi.

• **Pa ipak međunarodne organizacije za ljudska prava izvješćuju o zlostavljanju katolika i muslimana u Banjoj Luci?**

Evo, jedan slučaj koji se dogodio prije nekoliko dana na periferiji Banje Luke. Nepoznati uniformirani ljudi napali su dvoje starijih ljudi u njihovoj kući noću. Strahovito su ih tukli. Grijali su nož na peći i pekli kožu starcu. Starcu su gurali puščanu cijev u usta. Staricu su počeli klati. Nisu je zaklali ali je ostala duboka rana od noža. Na kraju su ih opljačkali. Starica je plačući pričala treći dan nakon toga slučaja. I nije mi žao proći to sve, ali najžalnije je meni što su oni mog Isusa i krunicu bacili u peć i rekli - eto ti sad pa se moli svom Isusu". Na kraju se jedan od razbojnika vratio i zaprijetio starici: "Nemoj me proklinjati!" Ona mu je odgovorila: "Neću te, sinko, proklinjati, neka ti Bog oprost, ja ću se moliti za tebe." Ona nije studirala teologiju nije išla ni na vjeronauk puno, ali ona nema u sebi mržnje i želje za osvetom. To su za mene istinski velikani katolički! To je za neke suluda ideja, a za nas katolike zapovijed. "Tko želi biti moj učenik - neka ljubi neprijatelja. Neka čini dobro onima koji ga mrze." To se kod nas nebrojeno puta ostvarilo. Koliko god sam svjedok razorne moći zloduha koji ruši bez ica-

kvog povoda i razloga, toliko sam svjedok veličanstvene pobjede, Ljubavi. Ja samo ljudskim pojmovima zapravo ne mogu protumačiti kako ljudi nakon strahovitih šikaniranja ostanu normalni.

• **Kakvi su Vaši odnosi s predstavnicima islamske i pravoslavne zajednice?**

Naši odnosi s predstavnicima SPC-a vrlo su dobri. I naših ljudi. Ja se s vladikom često čujem telefonom, isto tako i s muftijom. Uspjeli smo zajednički napisati nekoliko apela za mir. Mi s te strane nemamo nikakvih teškoća.

• **Nedavno ste s episkopom Hrizostemom posjetili Livno i vidjeli neoštećenu pravoslavnu crkvu. Kako vas se dojmila razrušena džamija u Livnu, razrušena kao i svih šesnaest džamija u Banjoj Luci?**

Nisam znao da je razorena dok nisam vidio ruševinu. Treba što prije pronaći one koji su to zločin učinili, da se ne bi blatio grad Livno. Bio sam silno ožalošćen jer me podsjetilo na mnoge ruševine mojih crkava. Onaj koji diže ruku na tuđu bogomolju - taj ne poštuje svojul Zato sam tada ustvrdio, i to tvrdim i sada da to vandalsko, zločinačko djelo nije mogao učiniti ni jedan istinski katolik! Kad bih ja znao koji je katolik to učinio, onda bi on morao snositi svoje konzekvence što se tiče pripadnosti Katoličkoj crkvi.

• **Drama u Mrkonjiću. Jeste li obilazili svoju biskupiju ovih dana? Kakvo je stanje župa?**

U Mrkonjiću prije dva dana bio sam svjedok posebne drame na

radnim akcijama. Teško je to izreći u jednom ovakvom razgovoru. Ljudi su mi tamo pričali, u prisutnosti srpskoga ministra za vjere, kako se neki ljudi izivljavaju na ženama. Naime, i stare i bolesne žene, pretežito katolkinje, učiteljice, bolničarke i službenice, odvođe u šumu saditi borove ili čistiti šumu po najgoremu vremenu. Te žene kažu da im nije teško raditi nego ih boli ponižavanje i vrijeđanje. Radne akcije obično počinju vožanjem po gradu na otvorenome kamionu, uz ismijavanje i bacanje kamenja i povike "ustaše, šta čekate?"

• **Govorite li o svemu ovome s predstavnicima srpskih vlasti? Što Vam oni kažu?**

Najčešće kažu: Mi vas uvjeravamo da iza toga ne stoji službena vlast. Odgovaram: Apolutno vam vjerujem. Baš zato, kako bi smjela službena vlast stajati iza zločina, kakva je to vlast!? Ja poštujem vlast, ali vi morate dokazati da ste uistinu vlast koja mora zaštititi pravnu sigurnost svih ljudi. Zašto se nikada ne distancirate od zločina? Ni jedanput nije čuo naš narod niti su čuli ti zločinci da ste se vi ogradili od njih. Ne možete reći da ne znate za te zločine, bilo iz vaših izvora, bilo da vam osobno ne skrenem pažnju za njih. Zašto?

• **Kad je tako, postavlja se pitanje ima li budućnosti Hrvatima katolicima na tome području Bosne?**

Ima li budućnosti zapadnoj civilizaciji? Ima li budućnosti

nastavak na 13 strani

P.P. AUTOKAROSERIJSKI SERVIS

grabovičkić

75000 TUZLA • Crno Blato br.121

Interview: PREDSEDNIK FEDERACIJE KREŠIMIR ZUBAK

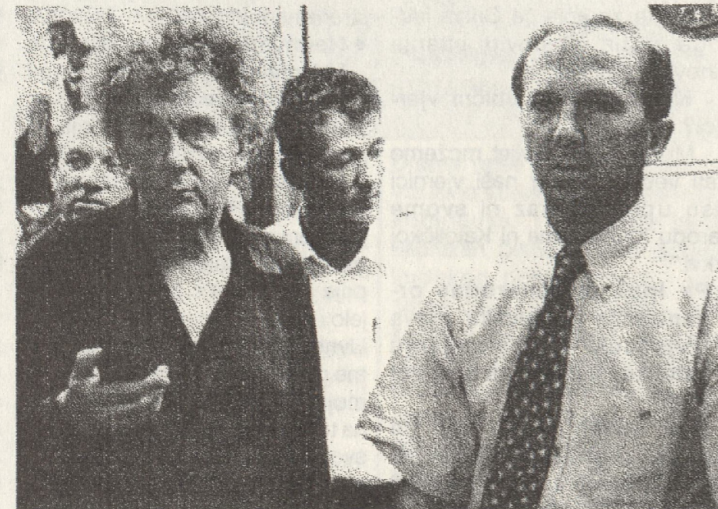
FEDERACIJA, puno vike ni oko šta

Pravnik, organizator ustanka protiv agresije u slavnoj Usori, predsjednik Federacije u BiH, nije se dao smesti jadikovkama tuzlanskih Hrvata. Njima je malo kasno stiglo odozdo u glavu da druge strane nisu jedina nam kompartija, koja je nešto kusura ostavljala i za Hrvate, već uzimaju sve i sada, uz primjenu Titinih zakona koje dogone ekspres uredbama sa zakonskom snagom, ako im zakon nije po čelufu. Predsjednik im nije mogao ponuditi federativnu svjetliju budućnost, već mali predah u bicli koju pomalo gube, i borbu i žilavi otpor silama koje su uhvatile fursat i oteše sve što mogu od Hrvatske zajednice.

* Gospodine Predsjedniče, Hrvati Tuzle još ne osjećaju efekte federalnog ustava od kojeg za sebe očekuju mnoga pozitivna rješenja.

Mora se uspostaviti političko partnerstvo dva naroda. Kako će to izgledati u ovim sredinama gdje su Hrvati u manjini, kako ćemo realizirati brojna pitanja koja su od vitalnih interesa za narod, ostaje da se dogovorimo i to će biti zakonski regulirano. Ostalo je dvojbeno kako u području Tuzle zaštititi Hrvate. Da li je rješenje općina s većinskim hrvatskim narodom? Kako osigurati da u školstvu, u obrazovnom sustavu, bude zastupljen hrvatski jezik i program povijesti koji afirmira tradiciju hrvatskog naroda. To su brojna pitanja o kojima će se morati voditi računa prilikom donošenja propisa radi reguliranja tih oblasti. Najveći dio tih propisa će se odnositi na razini kantona. Najveći dio nadležnosti sada je u kantonima. Pošto je ovdje na području Tuzle hrvatski

narod manjinski morat ćemo tražiti da se zaštite obrazovne i druge institucije hrvatskog naroda. Ako bude neophodno to ćemo raditi na principu reciprociteta. Ukratko, na svaki način ćemo se pobrinuti da svi interesi Hrvata budu zaštićeni.

* Hrvati su u dilemi da se organiziraju kao nacionalna manjina, kako se to već radi u dobro poznatim institucijama dijaspore ili da zahtijevaju da budu konstitutivni participijenti u vlasti. Kao učesnici u dosadašnjoj vlasti nisu bili efikasni.

Ušli smo u sustav Republike Bosne i Hercegovine koji je u suštini bio koncipiran kao jedno građansko društvo sa principom glasovanja "jedan čovjek, jedan glas" a sada ulazimo u novi sustav Federacije Bosne i Hercegovine koji ponovo reafirmira ideju o dva ravnopravna naroda. Tek trebamo napraviti nove institucije vlasti, izgraditi nove odnose u formama partnerstva a nikako bratstva-jedinstva.

Vi sami morate u okviru institucija koje su se ovdje već formirale, a koristeći sve ove potencijale koje imate, vidjeti kakav oblik organiziranja Hrvatima u Tuzli najviše odgovara, koje će to organizacije biti i kojim će se metodama služiti u zaštiti

svojih interesa i prava. Ustav u tom pogledu daje sasvim dovoljno prostora da se dobro organizirate. Međutim, ja vam ne mogu reći koji je to najbolji način i sve će se to znati kad sve ovo profunkcionira. Sada je sve što radimo naslućivanje i

nagađanje, ali, bitno je da se krene pa ćemo mnoge stvari kasnije korigirati i modelirati. Najbitnije u svemu da se na adekvatan način onemogućiti, da ovaj novi Ustav bude reinkarnacija bivšeg u organizacijskom i funkcionalnom smislu i stalno treba inzistirati na tome i tražiti

mogućnost da se ovi vitalni narodni interesi zaštite i da se kod svih pitanja koji su tako značajni za jedan ili drugi narod, prije svega dogovara a ne da se donose rješenja kroz institucije nametanjem, a n a d g l a s a v a n j e m , manipulirajući većinom itd.

* Da li bi Hrvati trebali biti agresivniji i isključiviji u svojim zahtjevima. Zašto ne bi Hrvatski dom imao sličan program kakav ima Kongres muslimanskih intelektualaca. Hrvati su se plašili prihvatiti takav, pomalo fašistoidan program. Hrvati su inače, nekad manje, nekad više, uplašeni. Kada će izaći federalni zakoni koji će ih štiti i kao članove Federacije.

Moram reći da je iluzija očekivati da ćemo mi ponovo stvoriti neku idilu bratstva i jedinstva. U mnogo civiliziranijim zemljama živi više naroda, kao što je Belgija, Švicarska i tako dalje. Brojna su pitanja, dileme i situacije u kojima dolazi do sukoba interesa, između pojedinih naroda. Stalno se stvaraju nove institucije koje poboljšavaju zaštitu interesa ovog ili onog naroda. Tamo država dobro funkcionira. Mi pak prelazimo iz jednog sustava u drugi pa nam je sve teško. Ušli smo u sustav Republike Bosne i Hercegovine koji je u suštini bio koncipiran kao jedno građansko društvo sa principom glasovanja "jedan čovjek, jedan glas" a sada ulazimo u novi sustav Federacije Bosne i Hercegovine koji ponovo reafirmira ideju o dva ravnopravna naroda. Tek trebamo napraviti nove institucije vlasti, izgraditi nove odnose u formama partnerstva a nikako bratstva-jedinstva. Ne možemo odmah dobiti ono što želimo. Ne smije doći do toga da se razlike u interesima rješavaju vojnim putem već da sve sukobe, kojih će uvijek biti, rješavamo na civiliziran način u okviru institucija koje moramo tako postaviti da one omogućavaju usaglašavanje kroz konzenzusa a ne nametanjem volje onih koji su jači i brojniji.

* Problem izbjeglica je nezaobilazan. Znam da Republika Bosna i Hercegovina neće ukinuti zakone koje je donijela prije donošenja ustava Federacije. Akti konfederacije ne bi dozvolili

donošenje zakona o useljavanju napuštenih kuća čiji vlasnici mogu zahtijevati povratak u njih. Po tom zakonu vlasnici hrvatskih kuća u Vijaci, koji su se vratili, ne mogu ući u svoje kuće.

Povratak prognanih je najsofisticiranije pitanje sa kojim će se ova vlast suočiti od federalne do općinske razine. Ovaj problem u Tuzli i nije toliko naglašen, ali on je svugdje težak i kompleksan. Mi pravimo jedan program na višoj razini a upravo sam i ja prekjucher u Kiseljaku dogovario formiranje koordinacijskih tijela koja će praviti planove i programe o povrat-

izbjegli prognanici, pretežito Bošnjaci-Muslimani, smjeste u kantonima sa većinskim bošnjačkim stanovništvom. * Hoćete li komentirati problem novačenja Hrvata u Tuzli. O njemu ste ovdje mnogo slušali. O mobilizaciji kao sredstvu etničkih promjena.

Mi smo ovih dana dogovorili sa vojnim i civilnim strukturama vlasti na području okruga Tuzla da se postupak mobiliziranja nastavi ali da bude organiziran na drugi način. Da ne bude prisile i svih grubih metoda privođenja vojnih obveznika. Ukoliko ne bude odziva, privođenje trebaju vršiti policajci Hrvati. I drugo, omogućiti Hrvatima da

Krešimir je Zubak rođen 1947. u Doboju. Pravni fakultet završio je u Sarajevu. Bio je zaposlen u administraciji i sudstvu. Prije napada na Doboju nešto naoružanja sam se izvukao. Radio je na organiziranju naroda u obrani te je imao funkciju u Općinskom Štabu Teritorijalne obrane Doboja. Postao je član HVO-a i radio na konstituiranju HVO-a Usora. Zajedno sa Muslimanima u Tešnju formirali su crtu obrane koju četnici nikada nisu pomjerali. Bio je teško ranjen pa je otišao, poslije oporavka, zastupati interese u Hrvatskom vijeću obrane kao zastupnik hrvatskog naroda Usore. Tako je počela njegova politička karijera.

ku prognanika. Ima tu različitih ideja. Jedna od njih je da se veže grad za grad, općina za općinu, broj Hrvata za broj Muslimana. Međutim, krucijalni problem su izbjegli Bošnjaci sa prostora pod srpskom okupacijom i koji će vjerojatno biti posebna administrativna jedinica pod političko-teritorijalnom upravom srpskih vlasti. To je najteži problem. Ukoliko se realizira ono što je nama obećala Međunarodna zajednica: povratak tih ljudi, onda ćemo mnogo lakše rješavati probleme na području Federacije. Međutim, vrlo je vjerojatno da veliki broj ljudi koji su prognani sa prostora istočne i zapadne Bosne, uglavnom Muslimana, neće se vratiti i mi moramo tražiti način kako te ljude smjestiti. Najveći broj tih ljudi se smjestio u hrvatske domove i kuće. Mi ćemo zahtijevati da se ti ljudi smjeste prvenstveno u one kantone koji nisu mješoviti jer ne bi smjeli narušiti balans koji bi promijenio demografsku strukturu. To je naš primarni zadatak. Inzistirat ćemo da se

svoju vojnu obvezu vrše u postrojbama HVO-a. U tom smislu bi se konstituirala jedna posebna bojna HVO-a za Hrvate vojne obveznike s područja Tuzle. Tu bi se oni pripremili i obučili a onda uputili u 108. brčansku brigadu HVO-a. S njima smo razgovarali i oni su spremni da prihvate te ljude i rasporede ih radi vršenja vojnih obveza u funkciji obrane. Hoće li se sve ovo u praksi realizirati, ostaje da se vidi. U svakom slučaju, ja ću ponovno doći za stanovito vrijeme da provjerim da li je to dobro izvršeno.

* Pošto ovdje imamo mnogo više usmenih nego pisanih Hrvata, imamo teškoća da sastavimo Redakciju Hrvatskog Glasnika. Hoćete li biti njen član.

Ne mogu se prihvatiti da budem član Redakcije, ali čim uhvatim malo vremena napisat ću poneki članak. Preko Hrvatskog Glasnika pozdravljam sve Hrvate.

A.Lj.

LORDMER

"Ako odu Hrvati ići ću i ja!", njegova je česta uskliknica. "Idi već jednom!", uzvraćaju istočnjaci.

Prvi put u svom dugom katoličkom životu vidio sam da u crkvi, na misi, narod plješće. Nije se radilo o koncertu već o svečanosti, velikoj misi na Sv. Antu, patrona crkve u Drijenči. Ufao se narod u Bešlagu, u "tuzlanski model suživota", dolazili su novinari i doktori znanosti iz inozemstva učiti kako kršćanin može sa muslimanom jer je dva i pol milijuna muslimana u Njemačkoj. Bili su nazočni zapovjednici zajedničke vojske pod jedinstvenom komandom. HVO pod komandom brigadnog generala. Idila do idile gjuhlihan do gjuhlihana. Nije bilo sukoba između Muslimana i Hrvata, ali je bilo lako vidjeti da postoji sukob između suživota sa pogledom na istok, i suživota sa pogledom na zapad. Hrvatski narod sa pogledom na istok je tragični rezultat politike, i u ovim okrajcima kao što je Drijenča i Breške to je pogled straha i izbezumljenosti. Postoji muslimanski narod sa pogledom na istok i muslimanski narod sa pogledom na zapad. Lordmer, gleda na zapad. Nije on sam. U Tuzli ima još Muslimana koji gledaju na zapad. Ne zna se kuda će prevagnuti u točki kritične mase. U ovome trenutku istočnjaci su izgleda u premoći, ma kako to izgledalo paradoksalno u jeku konstitucije federacije. Od zapadnjaka je prihvaćena kao spas - od istočnjaka kao šansa, kao evanđelje po Miloševiću.

Eto kako je lordmer, kao simbol Muslimana sa osvrtnom na zapad, postao ruža u

Gjuhlihanu, poput Napretkovog ženskog zbora. Ruža, dakle cveće - da ne bi bio sećeno cveće, u Drijenči kaže: "Ali ljudi mi moramo dolje". U Brezama se vadi na državu koja mora poštivati atribut građanska sa potpunim poštivanjem zakona i privatnog vlasništva. "Lovrić može činiti sa svojom kućom što hoće", uzvikuje u Brezama on i njegovi Hrvati. Ali i istočna varijanta Muslimana u Tuzli može činiti što hoće u svom kantokrugu. Mora ih slijediti svatko, i načelnik. Još jedini preostali teren za lordmerovu zapadnu varijantu Muslimana ostali su Bolonja i Turska. U Tuzli kritična masa zanosila na istočnu stranu.

"Ako odu Hrvati ići ću i ja!", njegova je česta uskliknica. "Idi već jednom!", uzvraćaju istočnjaci.

Istočnjaci u Sarajevu medijski, eklezijastički, legalistički i unitarno ignoriraju federaciju, kao nešto što će se lako iskoristiti za vlastiti cilj. I dalje se ponašaju kao da je predsjednik Tito, Armija partizani, a svi drugi fašisti. Imaju svoju jedinstvenu Bosnu i zajedničku federaciju. "Što je naše to je naše a što nije naše to je naše i federativno", kontaju oni. Jedina razlika između ruža u Gjuhlihanu je u tome što Bešlaga nastupa uspješno uglavnom u inozemstvu, a Napretkov zbor neće ni izaći iz Tuzle. Gvarlihan nema novaca, a i kad bi bili "Zbor bečkih dječaka", kultura države ih ne bi materijalno pomogla da zapjevaju u Sarajevu, Zenici ili u "Vatroslavu". Za Sarajevo i Zenicu pjevaju suviše dobro, a oni koji puštaju u "Lisinskog" o Bosni još uvijek pjevaju: "Dok Sutjeska voda teče...". Zato čuvajte se djeco i ljudi da ne postanete "sećeno cveće", kao pok. Mara Josipović.

A.Lj.

Zašto su Hrvati izgubili Bosnu

Zadnja runda povijesnog hrvatstva

Piše:
Branimir
HUTERER,
Zagreb

Hrvati su u Bosni najstariji narod, a nekad su bili najbrojniji. Po svemu sudeći stariji su nego i Hrvati u Hrvatskoj. Borili su se nevjerojatnom upornošću i uza svijest da se u mirnodopskim uvjetima na tim prostorima neće moći održati. Postavlja se pitanje kako bi se stvar razvijala da je cijela hrvatska javnost stala na stranu bosanskih Hrvata? Posebice oporba!

Po ponašanju svjetske javnosti jasno je da je Bosna kamen mudraca postjugoslavenske krize. U Bosni se dobiva ili gubi rat, stvaraju uvjeti političke perspektive ili propasti. To je shvatila svjetska zajednica, to su shvatili Srbi, to je shvatilo i hrvatsko vrhovništvo upuštajući se u opasan projekt zaštite hrvatskih interesa u BiH. Srbi su pitanje krajina stavili u drugi plan (unatoč blizine moru), kao i pitanje Kosova (unatoč činjenici da je to njihov Knin), usmjeravajući svu energiju na pitanje Bosne. Dok su u optjecaju bile novčanice s 19 nula, dok se za nekoliko sati u inflaciji topila mirovina, nitko se nije našao tko bi takvo političko opredjeljenje doveo u pitanje. I tamo ima 500.000 izbjeglica, pa to nitko i ne spominje.

Teza o "zamjeni" za krajinu

U sasvim drugim uvjetima djelovalo je hrvatsko vrhovništvo. Proniknuvši u sudbinsko značenje hrvatskih korijena u Bosni i Hercegovini, politički program koncipiran je tako da u cijelosti pokrije i ta područja. Međutim, pod snažnim pritiskom svjetske javnosti (što ne iznenađuje), te mnogo većim pritiskom domaće medijske javnosti i kompletne oporbe (što ipak iznenađuje), program je morao biti modificiran kako bi se izbjegla politička katastrofa. Nekoliko tjedana sankcija protiv Hrvatske bilo bi dostatno da domaća javnost zbrise aktualnu, a i svaku drugu vlast. U javnim nastupima oporbe i dijela medijske javnosti zamjetna je morbidna ideja kako da se otresu problema bosanskohercegovačkih Hrvata, odnosno kako da ih "zamijene" za kninsku krajinu. Naravno, to je najsigurniji put za definitivni gubitak oba područja (što će budućnost već znati pokazati). U žaru nastojanja da riješe parcijalni

(doduše vitalni) problem, krivo iščitavaju političke dokumente. Kao, Srbima su sankcije nametnute zbog agresije na bivše jugoslavenske republike, predlaže se ukidanje embarga na oružje za žrtve agresije itd. Neće biti! Sankcije su uvedene isključivo zbog Muslimana, u vezi s njima bit će i skinute. Skidanje embarga na oružje odnosi se također isključivo na Muslimane. Kao najzamamniji mamac Muslimanima se nudi put preko Hrvatske u Europu. Muslimanski, pak, prvosvećenik tvrdi da je Europa frustrirana kompleksom manje kulturne vrijednosti u odnosu na islam! Nitko tu nešto nije razumio. Stalno se podastire teza o cjelovitoj Bosni (što je isto što i muslimanska Bosna), uz uporabu otrcanih fraza (Muslimani, prirodni saveznici, Hrvatska do Drine i sl.). Treba samo otići u Sarajevo i prvome Muslimanu reći da je Hrvat islamske vjere, odnosno da se nalazi u Hrvatskoj, koja je, naravno do Drine.

Što se prirode savezništva tiče, tu su Muslimani mnogo eksplicitniji uporno tvrdeći da se radi o braku iz računa, odnosno zajednici iz interesa. Preporučivati Hrvatima cjelovitu Bosnu kao ambijent za afirmaciju samobitnosti isto je kao Hrvatskoj s istim nakanom preporučiti cjelovitu Jugoslaviju. Inače, hrvatska politika u Bosni i pitanje bosanske cjelovitosti, kao objektivno teška pitanja, do u beskraj su zlorabljena u dnevno-političke svrhe u Hrvatskoj, s elementima denunciranja svjetskoj zajednici otvorena izdajništva.

Washingtonski sporazum proći će povijesnu provjeru. Zasad ima, ako ništa drugo, barem taj efekt da je političkim profiterima oduzeo kolosalan predmet denunciranja i manipulacije. Sada ih je spopala demokratičnost, a to će već malo teže ići.

Sarajevo

Muslimanski megalomanski projekt

Ovaj je rat donio mnoga iznenađenja. Jedno od njih je svakako ponašanje i rezistencija bosanskih Muslimana. Stoji i činjenica da od pojave iranske revolucije (Homeini) islam kao duhovno-politička kategorija postaje sasvim nova kvaliteta, parcijalno i globalno. Stoga povijesnu paralelu 1942-1992. mogu zastupati samo povijesno potpuno nepučeni ljudi. Ta dva trenda, osim geografske podudarnosti, nemaju ništa zajedničko. Ipak, muslimanski projekt 1990. zamišljen je megalomanski (dominacija nad cijelom BiH).

U početku vrlo brzo su se našli na ivici provalije i potpune propasti. Postupno su međutim, razvili diplomatsko-medijsku aktivnost golemih razmjera, organizirali su vojsku i putove opskrbe, održali temeljne državne institucije, zaoštrili pitanje stege i subordinacije. Bilo kako bilo, najkritičniju fazu su prebrodili, svoj problem su lansirali u žižu svjetskog interesa. Njihov najveći problem i dalje ostaje reduciranje megalomanije u realnije programske okvire. I pri najvećim egzodusima i masovnim stradanjima nije primijećeno značajnije kolebanje u programskoj orijentaciji, tj. otpor aktualnome vodstvu, što je znak (kao i u Srba) profilirane državotvornosti. Kao, i Srbi imaju bezrezervnu podršku klera.

Hrvati su najugroženija bosanskohercegovačka skupina. Početna euforija imala je uglavnom manifestni karakter. Prava duhovna i stvarna mobilizacija počela je tek kada su, na već stiješnjenome prostoru, ugroženi doslovce na kućnom pragu. Tada

su pokazali hrabrost, umješnost i požrtvovnost bez presedana. Obranili su neobranjivo. To se često događalo u dubini bosanske unutrašnjosti, bez adekvatne medijske prezentacije. Nemaajući vlastite medije većega dometa, informacije su pristizale djelomice i povremeno. U razdobljima kada je na malom, ali gustom viteškom ratištu ginulo po stotinu momaka dnevno, udarne hrvatske vijesti počinjale su informacijom da je pet četničkih granata palo na Kašić!

Hrvati su u Bosni najstariji narod, nekad su bili i najbrojniji. Po svemu sudeći stariji su nego i Hrvati u Hrvatskoj. Borili su se nevjerojatnom upornošću i uza svijest da se u mirnodopskim uvjetima na tim prostorima neće moći održati. Valjda iz poštovanja prema uspomeni na svoje dugo postojanje. Postavlja se pitanje kako bi se stvar razvijala da je cijela hrvatska javnost stala na stranu bosanskih Hrvata? Posebice oporba. Ali nije. Naravno, kada se kaže bosanski, uvijek se podrazumijeva i hercegovački. Bez obzira na to što bude donio washingtonski koncept, bosanski Hrvati znat će se odlučnije postaviti u izboru svoje budućnosti nego što su činili prije.

hotel tuzla

75000 TUZLA
REPUBLIKA
BOSNA I HERCEGOVINA
M. FIZOVIĆA FSKA 15
TEL. 075/22 17 77 i 31 021

Nastavak sa 9. strane

hrvatskome narodu uopće? Ako ova civilizacija ima određene vrednote, mora ih braniti. Tko to danas u Europi može osporiti pravo ljudi da žive u svome zavičaju, na svome privatnom vlasništvu, u svome domu? Tko? Zar nemamo pravo očekivati da se naša prava zaštite? Posebno nas boli da bi takvu nepravdu i zločin mogla blagosloviti Hrvatska ili predstavnici Hrvata u BiH. Zagreb nas ne smije zaboraviti! Hrvati su na banjolučkome području starosjedioci i autohtoni narod. Oni koji su do sada dolje ostali dokazali su da se može tako živjeti. Oni koji su otišli mole me "biskupe, vrati nas barem na naše zgorište? Ako svi budu otišli iz Banje Luke, ja ću ostati - mene samo mogu mrtva odozdo prognati!

• **Vaši su raseljeni vjernici najraseljenija katolička biskupija ovoga vremena u Europi. Imate rijetku prigodu da im se obratite dok lutaju Hrvatskom i Europom. Što im poručuje njihov biskup?**

Kao prvo vjerujem da će najveći broj od Vas prije ili kasnije vratiti se na svoja stoljetna pradedovska ognjišta, gdje Vas mi ustrajno čekamo, mi vaši svećenici; vaše staze djetinjstva i zavičajnih uspomena, vaše crkve porušene, ali u vašim sjećanjima žive, vaša groblja... Znajite da Bog Krista Isusa kojega propovijedamo ima i mora imati i ubuduće stanarsko pravo u Banjoj Luci, Vrbanjcima, Sokolinama, Kotor-Varošu, Mrkonjiću, Jajcu, Prijedoru, Sanskome Mostu, Dubici, Bihaću, Bosanskoj Novom, Gradiški, Priljavu, Kulašima i da ne nabrajam sve druge župe naše biskupije. Vi kao vjernici Kristovi ćete morati imati pravo i pred ljudima ponovno doći na svoja ognjišta. Od mnogih sam dobio pisma, i ovdje i kad čujete da sam u Zagrebu jaučete: biskupe, učinite nešto s ljudima od kompetencije da se vratimo što prije kući. Sjećate li se koliki ste mi ovdje kad ste me čekali, upravo vi koji ste me molili svojedobno "biskupe, izvedi nas bilo kuda, makar sijali na panju"; sad ste doživjeli da nema ni panja. Zdvajate, očajavate i sada govorite: biskupe vodi nas natrag, makar je sve porušeno, makar je sve spaljeno, napraviti ću od dasaka, ali ja želim barem umrijeti tamo. Nemojte se umoriti! Tražite od svih da se vratimo! I od hrvatskih i od bosanskih i od svjetskih moćnika to ustrajno zahtijevajte! Tamo je naš zavičaj, tamo se imamo pravo vratiti...

Ta ljubav

"Biti prognanik - izbjeglica"

Ako smo došli na ovaj svijet bez svoga htijenja, bez svoje volje i bez svoga znanja: ako je netko drugi bio na početku našeg života, onda to znači da nismo sami sebe izmislili, stvorili, dozvali na ovaj svijet. Mi smo zapravo pozvani, dani i darovani.

Pozvani smo od nepostojanja na postojanje, dani iz ništavila u život, darovani onome tko nas je htio i želio.

Baćeni smo u ovaj "ratoborni" kosmos, u ovaj svijet, u ovaj grad Tuzla - kažu "nekad tako lijep".

Grad ili prostor na kojemu ću obitavati pa i susjede sa kojima ću živjeti možda i mogu birati. No, vrijeme (ratno) u kojem živim nije

posljednih godina u nekad našoj lijepoj Bosni pritiskaju nas poput ogromnog križa kojega valja nositi u svome životu. Dimenzije toga križa (osobnog križa svakog pojedinca u njegovu životu) nemoguće je izmjeriti kao što je nemoguće izmjeriti i veličinu i količinu stradanja koja podnose oni koji su obračeni ali još više oni koji to još nisu.

Ta ljubav - "biti prognanik - izbjeglica", ne zbog svoga grijeha, ne zbog svoje krivice, već zbog same prirode zla - (to je ljubav koju je Bog pokazao nama) - jest *UZETI SVOJ KRIŽ*, nositi ga u svome životu i donijeti ga neokaljanog u Božje okrilje.

Mnogo nas je, previše dapače, odvojeno od svojih najbližih, zauvijek ili privremeno. Mnogo nas je odvojeno od naših materijalnih dobara. Zauvijek ili privremeno, to političari ne znaju, to samo Svevišnji zna!

I zato vjerujem da ne znamo i ne možemo ni pokušati sagledati kolika je bol tih ljudi koji su ostali bez onog što čini čovjeka - bez duhovne i materijalne pomoći, vraćeni kao što sam rekao na početku (ali sada obratno) iz života u ništavilo...

Ali, i Isus je za to trpio! On je trpio beskrajnu, nesagledivu bol i to zbog naše grešničke udaljenosti od Boga. To je bol koja se ne može uspoređivati sa ovom boli koju mi danas trpimo... Ova naša bol zemaljska, koju trpimo, može li se usporediti sa patnjama Isusova križa?

Sveto nam Pismo jasno kaže a nitko nikada nije vidio Boga nego da ga je Jedinorođenac *OBJAVIO*, Iv 1, 18. jedino On, koji je u krilu Očevu, zna što to znači biti "prognan od Oca" jer mi to ne možemo niti zamisliti niti okusiti u ovom životu, niti nakon smrti.

Zato živimo u vremenu u kojem živimo, živimo u realnosti a ne u ircularnosti. Živimo i radimo ne da budemo izbjeglice ili prognanici; nego da budemo svoji na svome i uz svoj narod. Nemojmo ostati na riječima, nego neka ove riječi postanu dio nas i dio našega življenja u dijalogu s drugim koji nas ipak čine sretnim.

I zato neka nam Isusovo trpljenje i križ, u ovim teškim vremenima, bude svjetlo i putokaz našega života. Bez riječi, Isus nas poziva na obraćenje i gle *CUDA!*

Tako možda prognanik - više nisi "prognanik od Boga" nego više od toga - prijatelj Božji, dijete Božje! Kroz Krista!

Dakle, tražimo najprije kraljevstvo Božje a sve će nam se ostalo nadodati.

Fra Miroslav Mandić

Među braniteljima bosanske Posavine

Srpski koridor uz

"Vozila koja idu četničkim koridorom možemo skinuti kad god hoćemo, ali ne smijemo pucati, takva je zapovijed", kaže nam ratnik Drago Vidošević - Brigadir Željko Barišić, zapovjednik legendarne 101. bosanskobrodске brigade: "Ako Muslimani oslobode Doboj, otvara se put oslobađanju čitave Posavine i presijecanju koridora. Mi smo za to spremni, no politika će reći zadnju riječ"

Tenkisti 101. brigade spremni za odlučujući manevar

Muslimani i Hrvati ovdje su uvijek bili zajedno i nikakvih problema nema niti ih je bilo. A zašto bi i postojali kad smo uvijek živjeli zajedno i pomagali se. Dok nas Srbi nisu napali" - kaže nam Mustafa Alkanović iz 101. bosanskobrodске brigade na isturenom položaju prema Krepšiću, okupiranom hrvatskom selu u bosanskoj Posavini. Mustafa je rođen u Doboju gdje mu je bilo stalno boravište, ali je radio i privremeno živio u Bosanskom Brodu. Ovakve i slične radne migracije u Bosni su bile svakodnevna pojava. Sve do početka rata koji je i Mustafu zatekao izvan svoga doma.

Odmah u ožujku 1992. godine, kada su Srbi napali Brod, Mustafa se priključio braniteljima toga grada. Grad je napadnut 2. ožujka, i taj se dan osnovala najstarija brigada Hrvatskog vijeća obrane, 101. brigada, u brigadu su masovno ušli i Muslimani, među njima i Mustafa, tako da danas ovu najjaču posavsku brigadu sačinjava 64 posto Hrvata i 36 posto Muslimana. Muslimani u Posavini nikada nisu ni pokušali, a niti htjeli osnivati Armiju BiH, jer potrebu za organiziranjem isključivo muslimanskih postrojbi nisu osjećali.

Povjerenje u Hrvate (vrijedi i obrnuto) ovdje ih nije ostavilo ni posljednjih godinu dana, kada su u srednjoj Bosni Hrvati i Muslimani međusobno i te kako krvavo ratovali. U posljednjih pedeset godina ova dva naroda ovdje veže i jako povijesno isku-

Koridor se vidi kroz snajper

stvo. Mnogi djedovi i očevi Hrvata i Muslimana, današnjih boraca 101. i ostalih posavskih brigada zajedno su se borili u drugom svjetskom ratu, sve do posljednjih dana Nezavisne Države Hrvatske. Sve to skupa storilo je jaki osjećaj međusobne povezanosti koji Hrvate i Mus-

limane u bosanskoj Posavini nije napustio ni dan danas.

Stvaranje hrvatsko-muslimanskog političkog i vojnog saveza u Bosni i Hercegovini samo je potvrdilo ispravnost međusobne tolerancije između dvaju naroda u bosanskoj Posavini i stanovnicima relativno malog slobodnog područja unijelo prijeko potreban dah optimizma da bi u Posavini napokon moglo svanuti. Pero Blatić iz Bosanskog Broda, također posavski branitelj, kaže nam da jedva čeka da se četnici jednom "očiste" s okupiranih posavskih teritorija i da bi "sada valjda moglo biti nešto". "Na pregovorima je učinjeno što se može, sada je na nama red da odradimo svoj posao. Nemate pojma koliko iščekujem da se jednom vratim svojoj kući, jer vrijeme prolazi i čekati je sve teže", kaže Pero.

U očekivanju zapovijedi

U jednom rovu zatječemo i Dragu Vidoševića, koji nam kaže da je prije rata radio u Hrvatskoj, a da se sad, kao što vidimo, valja u blatu. **"Ali nema veze, ovdje mi je dobro, tu sam sa svojom rajom. Samo jedno ne valja, a to je što dugo čekamo da već jed-**

nom krenemo. Teško je to istrpjeti. Stalno gledaš one četnike kako nesmetano prolaze koridorom, uglavnom noću, a ti ne smiješ pucati, jer je prekid vatre, inače odgovaraš. Ali, zato oni udaraju po nama, i prije par dana nam je jedan momak stradao. A mi stalno čekamo tu

Piše: Joško DADIĆ
Foto: Siniša SUNARA

HVO samilost!

zapovijed da jednom krenemo na tu bandu. Ali kad krenemo, tako smo nabrušeni, da ćemo ih zubima rastrgnuti, u to ne trebaš sumnjati."

Drago nam rukom pokazuje šumu oko kilometar udaljenu od položaja na kojem smo se nalazili. **"Vidiš, iza one šume je cesta kojom ide famozni četnički koridor. Vozila non-stop voze noću, jasno im vidimo svjetla i možemo ih skinuti kad hoćemo ali ne smijemo pucati, takva je zapovijed."**

Ovo nam potvrđuje i 36-godišnji brigadir Željko Barišić, zapovjednik 101. bosanskobrodске brigade HVO-a, s kojim smo obilazili posavsko bojište. Barišić je prije rata bio policajac, ali i jedan od glavnih organizatora obrane u Bosanskom Brodu i prvi zapovjednik 101. brigade. Zatim je bio zapovjednik Samostalne bojne Koraće, svojega rodnog mjesta u brodskoj općini, a potom ponovno postaje zapovjednik 101. brigade, na čijem se čelu nalazi i danas. Ranjen je tri puta.

Ipak, jedno od najgorčih iskustava u ratu bilo mu je kada je s Koraćanskom bojnom i još jednom postrojbom osvojio Babino Brdo, tek par kilometara udaljenu kotu iznad same Dervente, a istodobno je Bosanski Brod na nerazjašnjeni način pao u ruke Srbima. No, Željko Barišić smatra da je došao kraj takvim "čudnim" gubicima gradova i teritorija.

Bez lokalnih pregovora

"Smatram da će ovaj savez s Muslimanima", priča nam brigadir Barišić, "biti prekretnica u ratu u Bosni i Hercegovini, jer ova dva naroda sada surađuju na cijelom području BiH, a ne samo u Posavini gdje su međusobni odnosi uvijek bili odlični. Postoji li mogućnost da najnoviji savez Hrvata i Muslimana ipak pukne? "Ne, ne postoji takva mogućnost. Tu je već sve riješeno i to je gotova priča. Sada samo treba stisnuti Srbe. Gledano vojnički, ključna je točka za daljnju sudbinu cijele Posavine Doboj. Ako ga Muslimani oslobode, a to bi se moglo dogoditi, jer se oni prema mojim saznanjima već

nalaze na ulazu u grad, onda se otvara put oslobađanju čitave Posavine i time presijecanju četničkog koridora. Kad se k tome doda da HVO i Armija BiH odlično stoje na brčanskom bojištu, gdje je Srbima koridor najuži, onda je jasno da se Srbima loše piše."

Naravno, i Željko Barišić je svjestan toga da će zadnju riječ dati politika. On osobno ne vjeruje u pregovore sa Srbima i smatra da će oni priznati samo jezik sile, te kaže da će morati platiti za sve one pokolje i užase koje su radili u bosanskoj Posavini. Također uopće ne sumnja da će se vratiti u Bosanski Brod koji, kaže, zasigurno nikada neće biti srpski. A hoće li se zaista ići na presijecanje koridora i u konačni boj za Posavinu, odlučit će politika. **"Mi smo vojnici i mi ćemo poslušati političku odluku našeg vodstva",** kaže Željko Barišić, **"ali se iskreno nadamo da ćemo dobiti zeleno svjetlo za konačni obračun s četnicima, i mi smo u Posavini za to potpuno spremni. Jer, mi se ovdje borimo i za Hrvatsku i njezinu trajnu sigurnost, ali i za Bosnu i Hercegovinu, i to treba jasno kazati."**

Lokalni političari o daljnjoj sudbini Posavine znaju vrlo malo, ili skoro ništa. To sada priznaju sami. Ivan Brizić, predsjednik HVO-a Bosanski Brod, koji se taman bio vratio s posljednjeg zasjedanja hercebosanskog Zastupničkog doma, kaže nam da se Posavina na zasjedanju nije ni spomenula. Razlog - **"neaktivnost zastupnika iz Posavine, točnije rečeno, njihova organizirana neorganiziranost"**. Briziću nije nedostajalo samokritičnosti i kada smo ga pitali hoće li se ići na vojno rješavanje pitanja Posavine ili na pregovore.

"Generalni pregovori vode se i vodit će se do konačnog političkog rješenja, dok posebnih lokalnih pregovora nikada nije bilo, niti ih u neorganiziranoj Posavini ima tko voditi" - kategoričan je Brizić. Svojim nam je kazivanjem prvi političar Bosanskog Broda samo potvrdio ono što se često može čuti od posavskih ratnika. Ti dokazani borci nezadovoljni su posavskim političkim vodstvom, nedovoljno agresivnim, i još manje upečatljivim, a samim tim u krajnjoj završnici i neefikasnim.

U Posavini zbog svega toga, zakočenih pušaka i još uvijek čvrstih živaca, ljudi čekaju vrijeme odluke. Pitanje je samo kada će ono doći.

Preuzeto iz:
"NEDJELJNE DALMACIJE"

Prenosimo iz "SVJETLA RIJEČI"

Tko će izgubiti meč?

Kao da su velike sile udarile u gong u velikom ringu koji se zvao Jugoslavija i u onom manjem ringu koji se zove Bosna i Hercegovina. Iscrpljeni i iskrvavljeni, borci se pitaju je li ovo kraj mrcvarenja ili će se borba nastaviti. Je li promatračima oko ringa dosadilo gledati kako se sudionici nepošteno bore pa žele definitivno prekinuti borbu.

Još uvijek se stječe dojam da prekid ovisi o onima koji su sve započeli, o zastupnicima ideje o velikoj Srbiji, o onima koji su govorili o ratu kad smo svi ostali snivali o miru. Oni se i sad ustežu i sklanjaju. Njima još uvijek nije do mira. Nije do mira ni onima koji tvrde da im je stalo do toga jer imaju neke svoje račune i planove. Do mira je stalo sirotinji koja je ostala bez kuće, majkama čija su djeca na bojištu, momcima koji mjesec i godine provode u rovovima i hrvu se sa štakorima, glađu, golotinjom i bolestima. Političarima nije do mira. Oni će konačno morati polagati račun zašto su poslali tolike mladiće u klaonicu, zašto su uništili toliko gradova i toliko ljudskih sudbina. Čemu osvajanje kad se mora opet vratiti na staro?! Čemu sve tolike ludosti? Možda ovi ipak i ne odlučuju o prestanku rata?

Priča misionar koji je nedavno stigao iz Afrike. Ruanda mu je u susjedstvu: plemena vode rat. Plemena se istrebljuju. Hrpe mrtvih su u jezeru, ali se osjeća da ovaj sukob odobravaju (možda i potpomažu?) velike sile kojima je stalo do njihovih interesa i utjecaja. Kad bi velike sile na vrijeme rekile: Ne!, mnogo toga bi bilo drugačije. Ali velike sile imaju interesna područja i ne puštaju ih lako iz ruku. Nije li nešto slično i kod nas?

Velike su sile k'o biva zaprijetile da će onaj tko odbije ponudu o sporazumu iskusiti posljedice, da će ga stići sankcije. Samo se pitamo tko u to vjeruje. MOŽemo li vjerovati onima koji su pustili Srbima da rade što hoće, postavili im UNPROFOR da štiti ono što su osvojili u Hrvatskoj, posred hrvatskih sela u Posavini odobrili srpski koridor, dali im Banju Luku ne spomenuvši ni riječi o svemu što se ondje događalo kao da je Banja Luka odvajkada srpska?! Možemo li vjerovati da im je stalo do našeg mira?

Zašto su te velike sile pustile da Srbija preko JNA osvaja što hoće i koliko hoće? Zašto na vrijeme nisu rekile: Ne?! Teško je vjerovati da iza svega ne stoje neki drugačiji interesi, a oni koji misle da su inicijatori samo su dobro izmanipulirani roboti - pijuni koji misle da rade po svojoj inicijativi a zapravo su samo poslušno oruđe u rukama velikih planera. Ako velike sile sada mogu zaustaviti rat, zašto ga nisu zaustavile na početku?

Priča se da je na početku sukoba, kad se govorilo o tomu s kojim od naroda na prostoru bivše Jugoslavije treba pregovarati, jedan američki mudrijaš rekao: nećemo pregovarati, nego ćemo pustiti divjake da se potuku pa ćemo pregovarati s onim tko ispadne pobjednik! Mudro, nema što, i praktično. A je li etično?

Srbi su se hvalili kako su "nebeski narod" jer se za carstvo neseko opredijelio knez Lazar prije pogibije

na Kosovu, ali njihov postupak u ratu pokazuje nešto sasvim zemaljsko, ili, bolje rečeno, podzemno - pakleno: klanje i silovanje, rušenje svetišta i (č)etničko čišćenje doveli su do toga da će se svaki pošten čovjek sljedećih nekoliko stoljeća stidjeti među poštenim ljudima priznati da je Srbin. Muslimani i Hrvati neće moći jedni drugima dugo pogledati u oči jer su dopustili da ih Srbi navedu na tanak led međusobnog obračuna u trenutku kad su ih (s više pameti a manje šverca!) mogli potjerati s područja koja im sada ipak daju velike sile. Dugo će jedni druge optuživati da su im "zabili nož u leđa" (a prijatelju se u nevolji nikada ne okreću leđa!), odnosno da su se odali nečuvenoj pljački i otimačini. Svojim poštenjem i časnošću u ratu malo će se tko moći hvaliti! Nakon toliko krutosti sad govore o federaciji (a o čemu misle to ni oni svi ne znaju!). Ukoliko još ostvare konfederaciju s Hrvatskom, kako će spriječiti Srbe da isto ne učine sa Srbijom, što znači prevođenje Srbije preko Drine da se malo odmori od rata u Bosni pa da krene do Karlobaga i tako ostvari davnašnji san, jer samo budala misli da će ovaj rat završiti s ovakvim rezultatima s kojima nitko nije zadovoljan. Ukoliko se

ne osudi napadač i ukoliko svaki narod u svojim redovima sam ne osudi i ne eliminira svoje zločince, ovo neće biti ni mir ni primirje, nego samo pauza u boks meču koji se nastavlja do konck-auta iscrpljenijeg borca. Gledajući na ono što smo vidjeli i što nam se dogodilo, jasno je tko će izgubiti meč. Bojim se, naime, da je ovo tek stanica, a ukoliko sljedeću rundu ne nastave ovi borci, nastavit će njihova djeca.

Kad čovjek prolazi Sarajevom, divi se hrabrosti žena koje odvažno rađaju djecu ali se i pita neće li ova djeca biti žrtve u sljedećoj rundi?! Za čiji račun?

Hrvatsko prokletstvo

TKO NAM PRODAJE MAGLU?

Analiza dosadašnjih hrvatskih savezništava, nastalih iz nužde, pod prisilom ili dragovoljno, željom naroda i političara. Zašto su se Hrvati udruživali s Mađarima, Austrijancima, Nijemcima, Srbima?

Hrvatski narod, nesrazmjerno svojoj veličini, posjeduje dragocjen komad majčice Zemlje. Okružen mnogo većim narodima bio je prisiljen stoljećima, s mačem u ruci, braniti svoj dom ali i sklapati savezništva sa, u tom trenutku, manje opasnim susjedom protiv aktualnog agresora ili ugnjetavača. Vojni savezi su normalna stvar od početka povijesti i mogu uglavnom koristiti. Nagodba i nagodbenaški duh nešto je posve drugo, jer se za tu vrstu savezništva mora žrtvovati manji ili veći dio vlastite suverenosti. Kada se nagodbenaški duh javio u našem narodu teško je reći, jer nismo svjedoci tih vremena, a i pisani dokumenti iz tog doba potječu od pismenih ljudi, koji su tada predstavljali tako uzak sloj da bi se teško moglo govoriti o njihovoj reprezentativnosti. Ostaje nam, dakle, da nagađamo. Vjerojatno nakon poraza na Gvozdu niče ovaj korov tamo gdje mu podloga najviše godi, među defetistima i plašljivcima. Jer, ma kako bila katastrofalna izgubljena bitka, ona ne može jednim dahom ugasiiti želju za slobodom.

Nužna savezništva

Kako bilo da bilo, utekli smo pod skute Ugara. Bilo je i tada, kako ima i danas, puno razboritih opravdanja za ovaj potez. Tada je to bila zaštita od Latina, koji su se, koristeći odanost Hrvata Svetoj Stolici, počeli ponovo širiti iz dalmatinskih gradova. Mađari su se, ruku na srce, od svih potonjih saveznika, najkasnije počeli grabiti za hrvatske zemlje. Prodorom Turaka, koje Ugari nisu znali zaustaviti, morali smo potražiti nove saveznike-zaštitnike, habzburgovce. S njima dolazi u naše krajeve isti onaj vojnik koji Turcima služi kao graničar - balkanski Romani (Vlasi), pravoslavne vjere. Vjera, suprotno uvriježenom uvjerenju, nije ni Turke ni Austrijance presudno animirala. I u to doba se pravio savez s crnim vragom, ako treba. Krajišnici su prelazili s jedne na drugu stranu granice ucjenjujući i

Turke i Austrijance, a ponajviše pljačkajući za vlastiti račun. Na taj način su ostvarili mnoge privilegije koje, koliko god to bilo pacifistima mrsko čuti, normalno, u svim državama, pripadaju onima koji umjesto riječi prosiplju svoju krv. Kasnije se u ovom narodu formirala svijest pripadnosti srpstvu.

Kada se u Mađarskoj javila ideja o "velikoj Mađarskoj" na naš račun, Hrvatska traži spas u Austriji. Jelačić prelazi Dravu, ali sa austrijskim stijegom. Koliko god nam danas komunistička historiografija bila mrska, morati ćemo priznati da ta vojna nije bila baš na čast hrvatskom narodu. Oni, koji su najviše kličali pobjedi, ostali su kod kuće u pričuju uz pjesme, vino i, opet, vatrene govore. No, kada mogu Srbi slaviti Kosovo, možemo i mi Bana. Svaki narod ima pravo na svoje mitove. Oni će, jednom kada dođe vrijeme, probuditi sinove domovine i nadu da ćemo jednog dana uspjeti. Kao što je dobro poznato, Austrija nas je izigrala pa smo dobili za nagradu, kako se tada govorilo, ono što i Mađari za kaznu - Bachov apsolutizam.

Dragovoljna savezništva

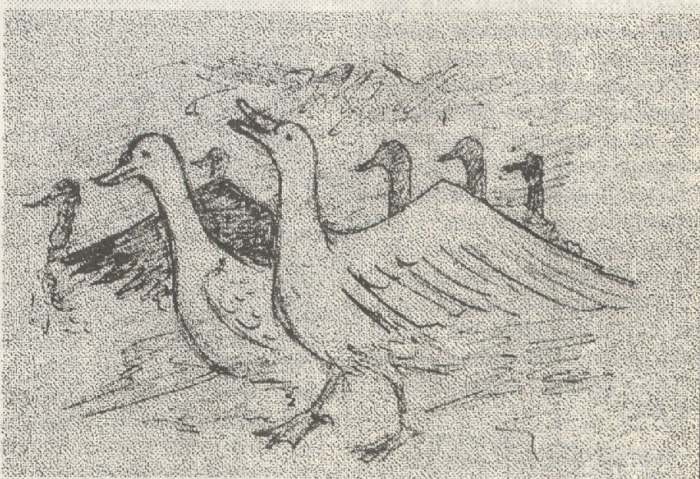
Iskustva sa saveznicima kroz stoljeća morala su, prije ili kasnije, dovesti do pokreta, koji bi se oslanjao isključivo na snage vlastitog naroda. Bili su to pravaši i njihov vođa Ante Starčević, otac domovine. Njihova mržnja prema Austriji će vrlo brzo pasti u zaborav. Ipak, i Ante Starčević je podlegao kompleksu male nacije i, shodno tome, upisao u Hrvate sve koji su mu pali na pamet. Hrvatska stranka prava pod Frankom opet je utonula u snove germanofilstva. Prvobitna ideja je, dakle, bila brzo iznevjerena. Kada su se Srbi ponudili da nam oni, umjesto Austrije, uzmu najvredniji dio zemlje, oko Hrvatske stranke prava okuplja se najveći broj domoljuba spremnih na borbu. Usudom, koji nam je povijest namijenila, vođom HSP-a postaje Ante Pavelić. Slom Jugoslavije

probudio je velike nade. Hrvatska konačno ima svoju državu! Omaladina stupa u vojsku nove države. Zovu ih ustaše. Pavelić se ponaša gore i luđe od svojih prethodnika. On se čak ne može odlučiti za gospodara. Lavira između Talijana i Nijemaca, sluga je i jednih i drugih. Predaje Dalmaciju Italiji. Predlaže talijanskog kralja za kralja Hrvatske! S druge strane da se udvori Nijemcima uništava Židove. S kojim pravom? Što su to Židovi učinili Hrvatima? Na srpske diverzije i napade na ustaške postrojbe, odgovara kukavičkim uništavanjem civilnog pučanstva. Hrvatski domoljubi, inteligencija su razočarani. Oni počinju stvarati Hrvatsku kojom bi se mogli ponositi - partizansku Hrvatsku.

Prisilna savezništva

Partizanska država ima svoju vojsku. Hrvati imaju dvije države i dvije vojske. Danse macabre može početi. Krajem rata tisuće nesretnika disciplinirano odstupa prema Austriji. Pitaju se: "Gdje je Poglavljenik?" Poglavljenik spašava svoju kožu. Vojska one druge Hrvatske sada je čvrsto uključena među kurjake, koji spremaju krvavi pir. Obje Hrvatske su poražene i prevarene. Kome još može Ante Pavelić biti velika ličnost?

Umro je Tito! Jedna je era završena. Jugoslavija postaje sve bolesnija. Iz Beograda se čuje: "Jugo, Jugo nećeš dugo!" Slobo

napreduje, a nitko se ni ne trudi da ga zaustavi. Konačno, hrvatski komunisti predaju mandat narodu. Javljaju se stranke: HDZ, Koalicija, Ljevica... I Srbi osnivaju svoju stranku. Jasno je da je JNA njihova, i tek krajnje naivni, pogotovu u Bosni mogu u njoj prepoznati zaštitnike. Javlja se i Paraga u situaciji kada Srbi imaju sve, a mi ništa. Kada je cjelokupna srpska propaganda, i prema vani i prema unutra, usmjerena da dokaže da su Hrvati legalni nasljednici gospodara Auschwitz-a, Paraga na stolu drži sliku Ante Pavelića, a iza leđa mu se prostire karta na kojoj Hrvatska dosiže zidine Kalemegdana. Što je to? U ovom ratu, istina, nije lako razlikovati glupane od petokolonaša, jer su obje skupine dosta velike, ali treće mogućnosti naprosto ne može biti.

Nova šansa

Počinje rat. Domoljubi se uključuju u obranu Lijepe naše. HSP i sada smatra da je Hrvatskoj malo jedna vojska i formira HOS. Kao što su u prošlom ratu u ustašama većim dijelom bili poštenji Hrvati, koji nisu ni slutili u što će se sve to izroditi, isto se može reći i za HOS. Ipak, čemu paralelna vojska? Dolazi do primirja koje nije moglo biti suviše povoljno za Hrvatsku. Okupiran je dobar dio zemlje, masa je grobova, invalida, a država je još na klimavih nogama. U napadima na UN angažman opet je najglasnija Hrvatska stranka prava. Trebalo je, kažu oni, nastaviti s tek početom ofenzivom. To što Hrvatska u to vrijeme ima tek dva zrakoplova nije oponentima nikakav argument. Predah je nužan. U njemu nestaje HOS i nastaje jedna Hrvatska vojska.

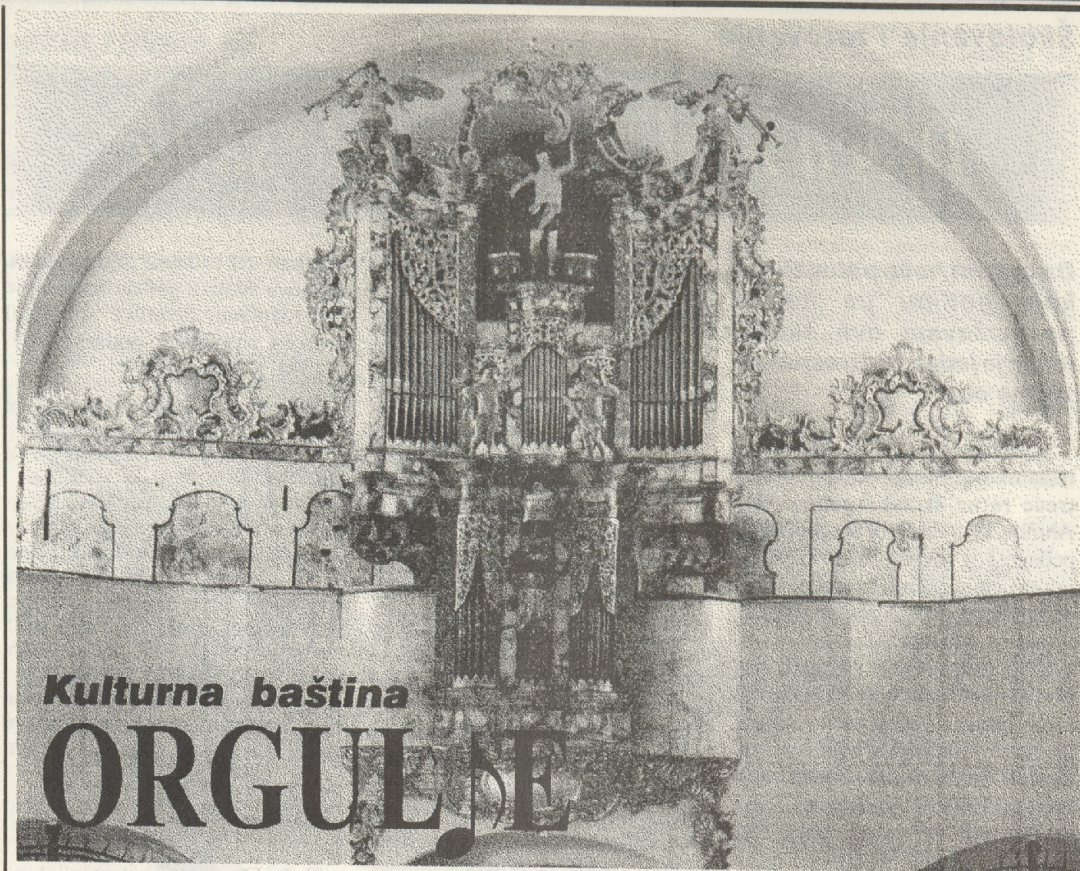
Rat se seli u Bosnu. Evo opet HOS-a. Preuzima veliki udio u otporu agresiji, ali i dalje teži da bude paralelna vojska HVO-u. Dolazi i do obračuna. Očito je

nekome lijepo da Hrvati pucaju u Hrvate. Raskol između Bošnjaka i Hrvata, koji dovodi do rata između dvije vojske, pokazao je HSP u zanimljivom liku. Hrvatska stranka prava, osobito u sarajevskim medijima, postaje "napredna stranka". Članovi su mnogi bivši Jugoslaveni, sada Bosanci, a duce Paraga uzvikuje: "Srušili smo komunizam. Srušiti ćemo i fašizam!" Srušiti će "fašiste" oni što Pavelićevom slikom mašu! HSP je opsjednuta Velikom Hrvatskom. Hrvatska se, vele, brani na Drini. U suprotnom sve je uzalud. Prema njima, da bi se branila hrvatska država, ona u svom sastavu mora imati Bosnu. Po njima Bosna je dio Hrvatske. Nisu vidjeli da se nekome, možda, može učiniti da je Hrvatska dio Bosne. Još dok je Sarajevo bilo pod opsadom, a rat među Bošnjacima i Hrvatima bio u punom jeku, sastali su se u nekoj, očito hladnoj, prostoriji bošnjački kartografi i predočili zemljovid neke srednjovjekovne Bosne, koja ima morski pojas od Omiša do Herceg-Novog. Nije to naivna kartografija. Viđena je slična prije pohoda Slobe i njegovih. Ista karta se nalazi na prvoj, naslovnoj stranici jednog lokalnog lista, i to nakon potpisivanja washingtonskog sporazuma. Tvrdnja da se Hrvatska brani na Drini, u situaciji kada na području Bosne ne postoji dovoljno jak hrvatski korpus, je besmislena. HSP natome inzistira i time je dosta doprinio podjelama u hrvatskom narodu. Na sreću, kao što vidimo, za sada se podijelila u većoj mjeri Hrvatska stranka prava nego hrvatski narod.

Na kraju, da li smo nešto naučili od povijesti? Pred hrvatskim je narodom novo iskušenje savezništva, ponešto i nametnutog, ovaj puta s Muslimanima. Odmah da kažemo da se tu ne radi ni o kakvom "prirodnom" savezništvu, kako su neki voljeli isticati, već o nužnosti zajedničke borbe za opstanak. I tu se ponovno vraćamo na početak, krug je zatvoren. Savezništvo može uspjeti isključivo na temelju obostranog interesa, i hrvatskog i muslimanskog naroda. Svi koji tvrde drukčije su opsjenari i prodavači magle, a magla je, jednom već, bila negativno apostrofirana u bliskoj hrvatskoj prošlosti.

Zato, rastjerajmo maglu i rasvijetlimo vidike naše budućnosti. Samo jedinstveni, okupljeni u Hrvatskoj demokratskoj zajednici, moći ćemo uspješno obraniti svoje nacionalne interese.

B.P.

Kulturna baština

ORGULJE

Kako od davnina tako i danas orgulje su prevashodno glazbeni crkveni instrument. Sastoje se od klavijatura, pedala, te niza registara. Rade na principu potiskivanja zgusnutog zraka mehaničkim, pneumatskim ili električnim putem. Po vrsti i boji tonova njihov povijesni razvoj je veoma stupnjevito, složen u progresivnom smislu. Potječu iz III. stoljeća i prvo vrijeme služe za primjenu u svjetovnom životu. Pored ostalog njihovim glazbanjem praćene su borbe gladijatora i mnoge druge zabave u Rimskom carstvu. U ranokršćanskom razdoblju bile su isključene iz bogoslužja, radi namjena kojima su služile u to vrijeme. Nakon propasti Rimskog carstva orgulje se pojavljuju i na Bizantu gdje se koriste kao dekor luksuznog života i dvorskih zabava. Tek u VIII. stoljeću ponovo se počinju širiti po zapadnoj Europi, kada se evidentiraju i prve potrebe orgulja u crkvama. Već u IX. i X. stoljeću nalaze se u gotovo svim francuskim, njemačkim, talijanskim i engleskim samostanima. Od XIV stoljeća nema značajnije crkve u Zapadnoj Europi bez orgulja.

Najstarije orgulje pojavljuju se na hrvatskim prostorima, gdje se 1488. godine postavljaju u katedrali sv. Tripuna u Kotoru. Djelo su domaćeg majstora orguljara franjevca Franje Gabriela. Zagrebački Kaptol 1517. godine traži od majstora Johanna Stecka, kanonika Kaptola u Pečuhu, da orgulje popravi i poveća "novim glasovima".

Kada su u pitanju orgulje u hrvatskim crkvama i samostanima u Bosni i Hercegovini, postoji zajednička konstatacija da o njima ima veoma malo podataka iako datiraju iz druge polovine XIX. stoljeća. Prema izvješćima crkvenih vizitatora iz toga vremena, vidimo da njihov odnos prema orguljama nije bio primjeren. Dok u svojim izvješćima pozorno bilježe svaki kip, najsitniji pribor ili svaki ubrus, a orgulje koje tada već postoje ne bilježe i ne spominje. Sve orgulje u najstarijim franjevačkim samostanima u Bosni i po svojoj formi, konstrukciji i podrijetlu predstavljaju predmet spomeničke zaštite, mada su sve prepravljene i doradivane.

Don Frano Bulić je zaštitio mnoge orgulje za vrijeme I. svjetskog rata od uništenja, odnosno od pretapanja njihovog metala za potrebe ratne industrije. Fond orgulja najviše je stradao na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. U to vrijeme pronalazi se novi tip orguljaškog mehanizma tzv. pneumatika, koja omogućava laku pokretljivost tipaka. U isto vrijeme počele su na tržište prodirati orgulje stranih tvornica, opskrbljene registrima različitih boja tonova. Drugi svetski rat, kao i poratne prilike kada su krovisti mnogih crkvenih objekata oštećena, prouzrokovali su stradanje i oštećenja mnogih orgulja. Također je bio evidentan i nedostatak orguljaša, radi čega se mnoge orgulje zapuštaju zbog neredovitog održavanja. Posebna vrsta opasnosti je dolazila i od neispravno shvaćene vjerske obnove, nakon Drugog vatikanskog koncila. Radikalne prepravke crkvenih prostora nisu ponegdje mimoišle ni orgulje.

Na kulturno-sakralnom hrvatskom prostoru sačuvane su u upotrebljivoj formi mnoge orgulje, kao vrijedna kulturno-povijesna djela stranih majstora od međunarodnog značenja. Te orgulje su uglavnom locirane na hrvatskom jugu (obalno područje): Lošinj, Krk, Čiovo, Cres, Sutivan i Šibenik. Među skladateljima za orguljašku glazbu koji se mogu čuti u našim crkvama od stranih su: G. Frescobaldi, F. Handel, J. S. Bach, a od hrvatskih skladatelja to su Č. Dugan i Albe Vidaković.

Od kraja XIX. stoljeća upotreba orgulja u koncertnim dvoranama je česta u cijeloj Europi. Svakako treba napomenuti i veoma grandiozne i impozantne orgulje na podiju koncertne dvorane "Vatroslav Lisinski" u Zagrebu. Poslije Drugog vatikanskog koncila sve su češći koncerti ozbiljne glazbe u našim crkvama, upravo radi prisustva orgulja i dopadljive akustičnosti orguljaških tonova u crkvenim prostorima.

"Orgulje su na koru i one sviraju pod velikom Misom", riječi su koje sam upamtio od starijih i oživljuju sjećanja na moje prve ulaske u crkvu.

M. Franković

Školovanje i ratovanje

Djeca mole - Ne rušite škole

Da ovaj rat hoće potrajati još koju godinu pa da ja pozavršavam ove škole, rekao je jedan bistri osnovac svome ocu

Školsko zvono je na slobodnoj tuzlanskoj teritoriji odzvonilo kraj treće ratne školske godine. Dr Ahmo Čolić, direktor Regionalnog pedagoškog zavoda Tuzla i njegovi vrli stručni suradnici za srednje i osnovne škole, prof. Abdulah Hodžić, i prof. Nusret Tobudić, su zadovoljni trajanjem i krajem ove posljednje školske godine. Neki dan samo također čuli iz usta rektora, dr. Sadika Latifagića, i prorektora, prof. dr. Šefika Mulabegovića, da je školska 1993/94. godina na Tuzlanskom univerzitetu uspješno okončana.

U teškim ratnim uvjetima 32 srednje škole u 14 općina tuzlanske regije pohađalo je blizu 18.000 daka, u 558 odjeljenja. Nastavu su izvela 932 nastavnika, a samo njih 36, kako kažu pedagozi i stručnjaci za nastavu, nisu imali propisane kvalifikacije. Najčešće se to odnosi, kao i u osnovnim školama, na nastavnike stranih jezika, predavače historije, i još nekih drugih predmeta. Među takve treba ubrojati i nedostatak nastavnika za vjersku nastavu, a posebice za pripadnike pravoslavne vjere, jer tu ne djeluje njihova vjerska zajednica, niti ima jednog svećenika.

Kada je riječ o osnovnim školama, prof. Nusret Tobudić, i dr. Ahmo Čolić, saopćavaju da je na slobodnoj tuzlanskoj teritoriji izvršena verifikacija 84 osnovne škole i da ih je protekle godine pohađalo skoro 59.000 daka. Nastavu je realiziralo 2.170 nastavnika, a ako se tomu pridoda i Srebrenica, onda je to još 4.200 daka i 133 nastavnika. Neke osnovne škole nisu po ratnim planovima mogle realizirati programe, jer su u zonama ratnih djestava. Direktor O.Š. Klokotnica, Čašif Avdaković, općina Doboj Istok (desna strana rijeke Bosne), kažem nam da je ova škola i njen kolektiv ovog ljeta okončala tek školsku 92/93. godinu. A djece na ovoj liniji ima i previše, oko 700. Kada je riječ o školskoj 1993/94. godini do sada je obavljena samo instruktivna nastava sa učenicima osmog razreda. Za dake od prvog do sedmog razreda u planu je da se iduće školske godine

organizira nastava za dva razreda u jednoj školskoj godini. Tako je odobreno Gradačcu prošle školske godine, jer je pauzirao 92/93. Opet u općini Zvornik, slobodna teritorija, za učenike od petog do osmog razreda nije organizirana redovita, ratna, nego instruktivna nastava, i polaganje ispita. Koliko je još škola bilo blizu linija koje su pomjerene u tijeku školske godine, a koliko je centara bilo izloženo stalnom granatiranju, i gdje je nastava šepala? Kakva su znanja daci dobili? Koliko vrijede sve te potvrde, uvjerenja, svjedočanstva, i što znače oni natječaji za upis brućaša, daka u prvi razred srednjih škola, i osnovne škole. Tek kada sve to znamo shvatit ćemo jednu na oko naivnu dječju izjavu: "Joj tata, da ovaj rat hoće potrajati još koju godinu, pa da ja posvršavam ove škole". Nešto slično mogu vam potvrditi i studenti s fakulteta, profesori koji u učionicima "ratuju" skoro tri godine, a što tek misle roditelji, kako će svoju djecu "otpremiti" u život, s kakvim zanimanjima, zvanjima i znanjima.

Kada je riječ o stvarnom stanju u visokom, srednjem i osnovnom školstvu slobodne tuzlanske regije (a ono je daleko bolje nego u ostalim dijelovima BiH), našli sugovornici s Univerziteta i Regionalnog pedagoškog zavoda, kažu da je tuzlanske fakultete napustilo oko 140 profesora i asistentata, ali su ovdje anagažirajući i odabirajući nove mlade stručnjake, očuvali nastavno-znanstveno jezgro Univerziteta. I još uz to dobili su dva nova fakulteta, Filozofski i Defektološki, a prijetnja Ustavnim sudom da će njihovo osnivanje biti osporeno, je skinuta. Preostalo je da o tome odluku donese Skupština BiH.

Na Univerzitetu tvrde da su prošle školske godine nastavnici izveli četiri umjesto dva nastavna semestra, jer su odvojeno organizirali nastavu za prvu i četvrtu, i drugu i treću godinu. Studenata, posebice na Ekonomskom fakultetu, koji je preseljen iz Brčkog i očuvan kao institucija, bilo je i previše. Nastavnici su se trudili da organiziraju veće i manje nastavne skupine, da osiguraju ispitivanje, da nastavu koliko-toliko upotpune vježbama i seminarima. Kakav su kvalitet polučili valjda će samo praksa potvrditi. Vidjet ćemo gdje i kako će se oni zaposliti i kakve će,

rezultate na radnom mjestu imati. Za novu školsku godinu natječaj je već raspisan, primit će se 1.250 brućaša, a prijave se podnose od 1. 8. 1994. godine.

Tužna je priča o materijalno-financijskom stanju u osnovnom i srednjem obrazovanju. Škole su, što je velika nesreća, bile zaposjednute od vojske i policije kada je izbio rat. One su bile najpogodnije za prihvatanje branitelja, kod tolikih drugih društvenih i opremljenih objekata, tvornica, zadruga, individualnih objekata. Na udaru se našla oprema, učila, kabineti. Primjer totalno uništene, a dobro opremljene, srednje škole je Srednjoškolski centar Živinice, koji je u centru grada.

U osnovnom školstvu, procjena je, totalno je uništeno oko 30 posto školskih objekata, zbog granatiranja, blizine bojišta, haranja, upotreba u druge svrhe, krađe. U polovici objekata školska oprema je uništena 50 posto, a 70 posto učila je nestalo. Ako se zna da je motivacija za rad prosvjetnih radnika slaba, onda je slika stanja u školstvu potpuna. Sada kada se razmišlja o novoj školskoj godini, više se angažiraju i brinu strane humanitarne organizacije, nego prosvjetni radnici i školski kolektivi.

Pa ipak, smatra se da je u ovom prljavom i nepredvidivom ratu školski sustav BiH sačuvan.

Kako ćemo dalje? Kakav ćemo to školski sustav dalje imati. Nešto od toga pokušalo se stvoriti u tijeku rata, a kada se ustroji država ustrojitelj se svakako i novi školski sustav, i on neće mnogo ličiti na onaj prethodni. Uporedo sa završetkom školske 1993/94. godine u Tuzli se našao i novi ministar za obrazovanje, kulturu, znanost i sport, države BiH prof. dr. Enes

Karić. Neke njegove izjave i najave, ocjene i procjene iznesene u javnost valja dobro pročitati i shvatiti radi ponašanja svih strana, a i radi "sprečavanja kulturnog koloniziranja jednog od strane drugih naroda". Tomu bi se posebice morali okrenuti oni što su sada po kantonolnoj ustrojbi države BiH u manjini. Interesantno je daje boravak novog ministra (inače najveći i najmlađi suvremeni bošnjački teolog i mislilac) u Tuzli protekao u organizaciji SDA, poput boravka još nekih nacionalnih čelnika. Ministar Karić nije u Tuzli posjetio jedinu stručnu instituciju za školstvo, Regionalni pedagoški zavod, i interesirao se za stanje u školstvu. U Okrugu o tome ništa nije mogao saznati, jer tamo o školstvu nisu ništa ni znali, niti znaju. Ministar je tu izgleda bio radi ustoličenja dva nova fakulteta. Javno je govorio o školstvu kao "otvorenom pitanju" i sprečavanju kolonizacije, ali nije rekao koliko će djece ubuduće moći pohađati škole, tko će ih izdržavati, i što će s nas biti kada budemo morali plaćati školarine. Tada će se školovati imućni i oni koji budu slali djecu u vjerske škole (besplatne). Ministar je izjavio da će daleko veća briga biti posvećena vjeronauku nego nauci. U BiH školstvu u projekciji je postojanje neke fleksibilne nastave, a ne odvojenih nacionalnih odjeljenja, pa će novi nastavnici, poput starih "boljševika" morati da se prilagode uvjetima sredini. Roditelji sada brine to što im učenici koji nose papire u Hrvatsku ili neku drugu državu, imaju svjedočanstva s predmetima za koje se traži nostrifikacija, polaganje dopunskih ispita, i ponavljanje razreda. Ministar je ohrabrio nastavnike da će imati udžbenike za iduću školsku godinu. Ministar nije govorio o fabrikovanju diploma u ovom ratu, i kako će se s njima provesti novi mladi kadrovi, ali je zato nagovijestio ratni aristotelovski model obrazovanja: profesor drži predavanje na nekoj terasi, a daci i studenti ga slušaju po parkovima i trgovima. O rušilačkom nagonu što je ispoljen na školama u ovom ratu ministar ništa ne zna. On samo hoće nove nastavnike i asistente Bošnjake, a Bosanci neka se pomalo iseljavaju. Tuzla je bila prilika da se ministar za obrazovanje još jednom iskaže što misli o bh. medijima, i da u njoj promovira sebi dopadljive.

Ministar Karić je u Tuzli objelodanio da će i ovdje na sljedećim izborima pobijediti SDA, i tako se uključio u ministre propagandiste, poput još nekih koji su ovdje dolazili po istom zadatku.

M. BIKIĆ

Feljton: Povijest tuzlanskih Hrvata III

Piše: Anto CIGELJEVIĆ

Hrvatsko Podrinje

Dolaskom Hrvata katoličanstvo dotadašnjeg stanovništva sjeveroistočne Bosne nije uništeno, nego samo, i to privremeno, razbijeno i potisnuto. Ono je, kao stari i katolici, pomoglo da Hrvati, kao osvajači, upoznaju Kristovu vjeru. Štoviše, pošto su Hrvati već do 800. primili katoličanstvo, nestalo je i straha koji je starosjediocce držao na distanci od njih. Osim katoličke, uskoro nije bilo druge vjere u Bosni.

Sredinom 11. stoljeća zadesila je Južne Slavene velika nesreća; dotad složni u jednoj vjeri, oni su se razdijelili na istočnu i zapadnu, na grčku i rimsku Crkvu. Trinaesti srpanj 1054. uzeli su kao početak formalnog rasejpa Crkve, podjele na katolike i pravoslavne, iako do konačnog i potpunog prekida na cijelom Istoku nije još dugo došlo. Prvi srpski vladari održavali su prijateljske veze s papom; sv. Sava, osnivač srpske crkvene hijerarhije, javio je papi da je posvećen za biskupa. Njegov brat Stefan Prvovjenčani Nemanjić kršten je po katoličkom obredu, kraljevsku krunu dobio je od Honorija III. a krunisao ga je papinski legat. Tek 1219., kada je sv. Sava proglasio Crkvu samostalnom, može se uzeti kao godina definitivnog razlaza dvaju naroda, hrvatskog i srpskog. To se dogodilo u vrijeme kada je Bosnom vladao jedan od nasljednika Kulina bana, i za vladavine cara Dušana, 1331-1355., koji se, grčki odgojen, bezrezervno opredijelio za Bizantiju.

Prvi samostani u Bosni

U solskoj banovini patareni su u to doba ojačali, kao i po srednjoj Bosni i Hercegovini, gdje su se toliko raširili, da je Katoličke crkve gotovo nestalo. No, hrvatsko-ugarski kralj povjerio je katoličkom nadbiskupu Ugrinu, da ove krajeve očisti od krivovjernih. On u solskoj banovini nastupa oružanom silom, pa su tisuće patarena odvedene kao ratni plijen u zemlje ugarske krunice i tamo nastanjene. A u solskoj banovini Hrvati katolici uvijek su bili znatno brojniji od patarena.

Tome je doprinijelo i vladanje Stefana Dragutina, koji je, oženjen Katarinom, kćerkom pokojnog kralja Stjepana V., a sestrom tadašnjeg kralja Ljudevita IV., dobio, kao miraz, 1282., Soli. To je bilo veoma važno za ovaj kraj, jer je Dragutin suzbijao krivovjere, i sam prihvatio katoličku vjeru, prije 1291.

No, zauzevši Soli, kralj Raške, Stefan Uroš, sve je preokrenuo i

pučanstvo ponovno krstio, premda su dotad bili katoličke vjere.

Ali, u banovini solskoj franjevci su preglji svim silama da sačuvaju vjeru u narodu. Dizali su samostane uz pomoć puka i domaćih velikaša, vjernih katoličanstvu. Nicali se crkve u svakom naselju, a u većim naseobinama bilo ih je više.

Istina, zbog jedne zabrane iz 1260. nisu franjevci smjeli podizati visoke zvonike, a kad im je 1372. papa to dopustio, dižu se i u Bosni vitki zvonici. Po takvom jednom velikom zvoniku dobilo je jedno naselje na Drini ime Zvonik, što se kasnije preokrenulo u Zvornik.

Od mnogo franjevačkih samostana, izgrađenih u Bosni, najviše ih je nastalo u sjeveroistočnoj Bosni, jer je naseljenost katolicima, u to doba,

ovdje bila pretežita.

Pojavljaju se, tako, tri samostana samo u Semberiji, u i oko Bijeljine.

Krajem 14. stoljeća i poimence su naznačena mjesta tadašnjih samostana: u Bijeljini (Biblina), Teočaku (Cosick) i Srebrenici, podignutih na mjestima gdje su ranije bile crkve, i Lab ili Labska, sjeveroistočno od Tuzle, uz rječicu Labucka, nizvodno, gdje je sada Priboj.

Naravno, govoriti tada o Katoličkoj crkvi, znači govoriti o franjevcima.

Prvi fratri su došli najprije u bosansko Podrinje, krajem 13. stoljeća.

A prvi franjevački samostan u Bosni podignut je u Srebrenici, najbrojnijoj dubrovačkoj koloniji u bosanskom Podrinju.

Srebrenica je jedno od najznačajnijih mjesta u BiH, kako od najstarijih vremena Ilira, Rimljana, bosanske vlastele i srednjovjekovne države, pa sve do turske vladavine, jer su bogatstvo šuma, ruda i mineralnih voda (primjerice, Guber), kao i prometna otvorenost riječnim dolinama, oduvijek privlačile razne osvajače na ovaj ukrašeni kutak zemlje bosanske. Stoga Srebrenica spada među najznačajnije kulturno-povijesne komplekse, od antičkog do

turskog perioda. Još u trećem stoljeću ovaj je grad imao status rimske kolonije i bio centar rudarske uprave za Dalmaciju i Panoniju. Za vrijeme Rimljana imala je status municipijuma, grada sa svojom samoupravom. Takav politički status i trgovinski značaj omogućili su joj da ima svoju gradsku vijećnicu, tribunal, gradsku tržnicu, velike terme i mnogo drugih javnih ustanova.

Primivši ga 1284. u sastav svoje države, srpski kralj Stefan Dragutin je obišao ovaj kraj. Pošto se u to vrijeme priznavao katolikom, pogodilo ga je što je crkve zatekao u jadnom stanju, siromašne svećenike, herezu rasprostranjenu u svakom kutu, pa je, 1291., zamoli papu Nikolu IV. da mu pošalje nekoliko učenih franjevaca "vještini jeziku ove oblasti". Od pape je, za početak, dobio dvojicu franjevaca propovjednika iz Dalmacije. Fratri su se javili najprije njemu i s njegovim se odobrenjem smjestili u Srebrenicu, koja je još prije njegove vladavine imala brojne dubrovačke trgovce, te bila značajno rudarsko mjesto, u kojem su saski rudari katolici vadili rudu, i, kao i druga rudarska mjesta u Srbiji, imala župu, crkvu i svećenika koji je i sam bio Dubrovčanin.

Ova dvojica franjevaca stigli su u ljeto 1291., a kralj Dragutin i kraljica Katarina su im podigli samostan već do 1300. i bogato ih obdarili. To je bio prvi franjevački samostan u Bosni! Ne velik i veleban, ali, ipak, samostan! Kako su oni u konkretnom slučaju došli kao "istražitelji protiv krivovjere", uglavnom su obilazili mjesta u kojima su živjeli patareni, a duhovnu su pastvu i dalje obavljali zatečeni svećenik ili njegov nasljednik. Kralj Dragutin je podigao još nekoliko samostana u Podrinju, jer su pristizali novi vjervjesnici, premda pismeni dokaz imamo tek iz 1298., i to samo za dvojicu, koji su došli 1291. i nastanili se u Srebrenici, gdje je, nekoliko godina nakon njihovog dolaska, izgrađena crkva sv. Marije. U Srebrenici je od tada u određenim periodima živjelo dosta franjevaca.

Njihov organiziran rad počeo je ovdje osnivanjem franjevačke vikarije - provincije 1340., najveće teritorijalne jedinice na kojoj se prostire djelatnost Reda franjevačkog u Bosni. Djelovanje franjevaca protezalo se ne samo na grad, nego i na okolinu gdje je pučanstvo tada bilo pretežito katoličko.

U neposrednoj blizini Srebrenice, u Skelanima, gdje se danas nalaze ruševine rimske naseobine, nalazile su se dvije crkve, starokatoličke bazilike, koje potječu iz kasnoantičkog perioda, iz 5-6. stoljeća. Bile su nepravilnog četvorokutnog oblika, a izgrađene su od lomljenog kamena. Crkve su bile udaljene jedna od druge tristo metara.

U prvoj polovini 14. i 15. stoljeća u Podrinju je podignuto više fran-

jevačkih samostana. Međutim, prema izvješću B. Pizanskog, najprije se, 1378., spominje franjevački samostan u Srebrenici. To je, bez sumnje, ujedno i jedan od najstarijih franjevačkih samostana o čemu svjedoči tadašnji naziv bosanske biskupije u 15. stoljeću: Biskupija srebreničko-visočka.

U Srebrenici i njezinoj bližjoj okolini postojale su tada tri katoličke crkve: u Srebrenici i Crnči po jedna crkva s franjevačkim samostanom, a bile su posvećene sv. Mariji, i crkva sv. Nikole u selu Čaglju kod Srebrenice, koja se spominje 1395. Franjevački samostan i crkva sv. Marije u Srebrenici nalazili su se na Klisi, ispod tvrđave. U više izvora evidentirani su prilozii i darovi dubrovačkih trgovaca crkvi.

Godine 1514. dolazi do podjele franjevačke bosanske vikarije - provincije na dva dijela: franjevačku provinciju Bosna Srebrena i franjevačku provinciju Bosna Hrvatska. Bosna Srebrena nazvana je upravu po gradu Srebrenici, gdje je bilo i prvo sjedište franjevačke vikarije u Bosni.

Katolički Zvornik

Blizina srebreničkog rudnika povoljno je utjecala na okupljanje Dubrovčana u Zvorniku, osobito njihovih trgovaca i zanatlija, kojih je 1428. bilo najviše - 238.

Početkom 15. stoljeća ispod zvorničke tvrđave formiralo se i podgrađe Podzvornik, današnji Zvornik, čiji su žitelji gotovo isključivo bili katolici, kojih je tada bilo više od dvije tisuće. Po tomu se Zvornik ubrajao u gradove srednje veličine u Europi, koji su, prema suvremenju kategorizaciji, brojali od dvije do deset tisuća stanovnika. Uspon Zvornika doprinio je i njegov povoljan položaj na raskrsnici važnijih puteva za Srbiju, Mađarsku i Bosnu, te je on postao polazna točka za trgovinu i važno trgovinsko središte Podrinja.

Dubrovačka naseobina u Zvorniku postojala je od 1415. do 1432.

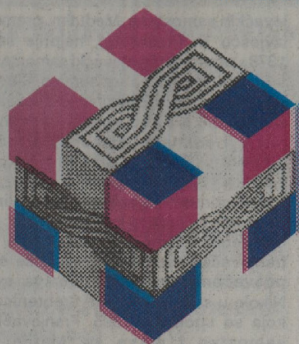
Na Fetiji je, međutim, staroj katoličkoj varoši, ujedno, najstarijem naselju u Zvorniku, inače visoravni između Kuljanskog puta, današnje Srpe varoši i čaršije sa istoka, znatno ranije, oko 1340., podignuta čuvena crkva sv. Marije, koja se prvi put pominje u dubrovačkim vrelima 1423. To je najranije pouzdana vijest o njezinom postojanju. Crkva je bila lijepa i nalazila se na uzvišici neposredno iznad današnjeg centra grada za oko petnaest metara visinske razlike. Visina njezinog zvona je 41 cm, bez krunice, i 41 cm donjeg promjera. Lijepo je oblikovano i ukrašeno kasnogotskim tekstom, natpisom od kratice, ispisanim gotičkim slovima, čiji je smisao nemoguće dešifrirati.

Podignuti u predturskom periodu, Crkva i franjevački samostan svjedoče da je većinsko stanovništvo tada u Zvorniku bilo katoličko. Ovom crkvom služili su se Dubrovčani. Da je većinsko stanovništvo tada i u cijelom bosanskom Podrinju bilo katoličke vjere, dokaz su i crkve u Srebrenici, Teočaku, Pribuju, Bijeljini...

Nastavit će se.

U sljedećem broju: Crkve i župe u Solima

Hrvatska demokratska zajednica Tuzla

IZVIJEŠĆUJE ČLANOVE I SIMPATIZERE DA TAJNIŠTVO
STRANKE RADI SVAKIM RADNIM DANOM OD 8-15

HDZ

Dođite mi Vas očekujemo u "Mobiliji"

Tel. 238-963 i 239-477

OPĆINSKI ODBOR HDZ TUZLA

Nagrađeni najbolji učenici tuzlanskih škola

U utorak, 9. kolovoza 1994. održana je svečanost povodom dodjele priznanja i nagrada najboljim učenicima maturantima za školsku 1993/94. godinu. U tijeku školovanja ovi učenici imali su sve petice iz svih predmeta.

Organizator je bio Prosvjetno-pedagoški zavod Okruga Tuzla, a pokrovitelj Muslimansko dobrotvorno društvo "Merhamet". Sponzor, između ostalih bio je i naš CARITAS. Caritas je pripremio poklon pakete najmarljivijoj djeci tuzlanskih škola, koje je na svečanosti uručio gospodin Juraj Novosel.

Ideja Prosvjetno-pedagoškog zavoda je za svaku pohvalu, jer ovih 100 učenika je postiglo zavidne rezultate u veoma teškim ratnim vremenima i treba im odati priznanje, zabilježiti njihova imena, pratiti ih tijekom daljeg školovanja, pružiti svu potrebnu materijalnu i drugu pomoć, jer oni su naša nada i od njih očekujemo da ustraju u daljnjem radu, a rezultati toga rada donijet će svima gospodarsveni prosperitet i obogatit će sveukupni duhovni život. Oni su radost roditelja, škole i svih nas.

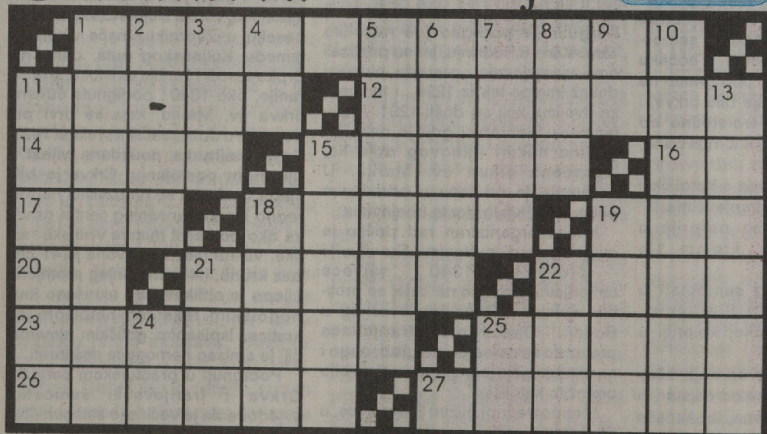
D.O.O. SOLI

NAŠE ODLIKE SU:
ZNAVJE, POSLOVNOST, SIGURNOST
NAŠA I VAŠA ORIJENTACIJA U
BUDUĆNOST

DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOSTI
ZA PROIZVODNJU UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU
"SOLI" TUZLA
Ul. Mije Kerčevića 28 75000 Tuzla
Tel. centrala: 075 213-222, 238-336, 238-221

FM RADIO
KAMELON
102.7 MHz

Glasnikova križaljka Br.22

Robert Štraus

VODORAVNO: 1. blagdan posvećen Majki Božjoj, 11. naziv za orangutana, 12. mjesto na otoku Bračku, 14. mještarić na koži, 15. mortalitet, 16. auto-oznaka za Krapinu, 17. "Ind. preh. kombinat", 18. hladnjak automobila (njem.), 19. vrsta ribarske mreže, 20. tal. gram. član, 21. jugo-jugoistočni vjetar, 22. alkoholno piće, 23. jedan od rimskih brežuljaka, 25. drvo iz porodice agruma, 26. udarac u boks, 27. povezača, rubac.

USPRAVNO: 1. gradić u Hrvatskoj, 2. moralist, 3. obličje, 4. elementi Iridij, 5. simbol mladalačke ljepote, 6. raniji portug. političar, Manuel, 7. mjesto na otoku Cresu, 8. "Stranica" 9. Ludolfov broj, 10. vjerska tajna, 11. ostaci ant. utvrde kod Dubrovnika, 13. oltarska slika, 15. vrsta minerala, 18. jedan od Bantu jazika, 19. sloj Zemljine kore, 21. žensko ime, 22. otok na Jadranu, 24. švedski skladatelj, Gunnar, 25. nota solmizacije.

RJEŠENJE KRIŽALJEK BROJ 21.

VODORAVNO: 1. MAPRIK, 6. BUBUM, 12. ABRAM, 13. DENTALI, 14. KLET, 15. JARAC, 16. TS, 17. SEM, 18. GANAC, 19. RIT, 20. IG, 21. POKOR, 22. SIMI, 23. MAGAZIN, 25. ČIBUK, 26. ANTON, 27. DILEMA.

USPRAVNO: 1. MAKSIKA, 2. ABLEGAT, 3. PRIM, 4. RAT, 5. IM, 6. BERAR, 7. UNAC, 8. MITC, 9. BA, 10. ULTIMIUM, 11. MISTIKA, 13. DANON, 15. JAKIN, 18. GOZO, 19. RIBE, 21. PAN, 22. SIL, 24. GO, 25. CI.

Hrvatski Glasnik

Informativno politički dvotjednik

• Glavni i odgovorni urednik: mr. Ljubomir Aždajčić • Urednik u redakciji: Zvonimir Sučić • Osnivač i izdavač: HKD "Napredak" • Redakcija: Ozrenskog odreda bb Tuzla, tel. 23 69 81, Fax 23 13 50 • Tehničko uređenje i priprema: Hrvatski Glasnik • Tisak: "GRAFIKA" Tuzla • Žiro račun kod Kreditne banke DD Tuzla: dinarski: 807020-0/7521-55-00082-3, devizni: 72700-0/7521-07-00008-0 • Cijena za inozemstvo 3 DEM